

[A. C. Normann.]

tænke mig det ærede medlem mener alvorligt efter de udtalelser, den højtærede minister her i dag har fremsat om vore muligheder for at bedømme de økonomiske virkninger i øjeblikket.

Indenrigsministeren (Carl Petersen): Jeg har ikke forandret syn på dette spørgsmål, siden vi havde det til behandling under sygehusloven, men jeg har villet give udtryk for den opfattelse, at skal der laves noget på dette område, skal det være noget fornuftigt, noget, der er underbygget, og noget, vi forstår hvad drejer sig om.

Hermed sluttede forhandlingen.

Sagens overgang til anden (sidste) behandling
vedtoges uden afstemning.

Ordføreren for forslagsstillerne (A. C. Normann): Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning
vedtoges dette forslag.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning angående den planlagte nedrivning af Østifternes Kreditforenings bygning [af Bertel Dahlgaard og Skytte].

(Forslaget til folketingsbeslutning findes i tillæg A. sp. 81, fremsættelsen i tidenden sp. 34).

Sagen sattes til forhandling.

Ministeren for offentlige arbejder (Lindberg): Den folketingsbeslutning, som de ærede medlemmer hr. Bertel Dahlgaard og hr. Skytte stiller forslag om, vedrører i sin form alene en beslutning, taget af Københavns kommunalbestyrelse, eller rettere spørgsmålet om det høje tings holdning over for denne beslutning. Men med den motivering, det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard gav for forslaget, forekommer

det mig noget vanskeligt at forstå, at det ærede medlem ikke mente dermed at have rettet og heller ikke agtede at rette noget angreb på den minister, som i sin tid gav tilsagn om tilskud af vejfonden, det tilskud, som muliggjorde erhvervelsen af bygningen. Det er vel netop den dengang truffe disposition, der giver det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard anledning til at rejse spørgsmålet om en vis begrænsning i de bemyndigelser, der er givet trafikministeren på dette område.

Baggrunden for den af den daværende trafikminister truffe beslutning har jeg haft lejlighed til at omtale for nylig for det høje folketing, nemlig den 26. september i anledning af et spørgsmål fra det ærede medlem hr. Paabøl. Jeg skal derfor kun komme ind på ministeriets stilling til vejfondstilskuddet, for så vidt som det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard ville drage principielle konsekvenser af denne sag med hensyn til trafikministerens bemyndigelser i almindelighed. Nu forstår jeg jo nok, at det ærede medlem er nødt til at gøre dette, for når han siger: det er pinegalt, hvad der er gjort, men jeg vil ikke rette bebrejdelser mod nogen af de ansvarlige personer, hverken mod den daværende trafikminister, det nuværende ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Ullerup), eller mod Københavns kommunalbestyrelse, ja, så må det ærede medlem naturligvis finde en upersonlig syndebug, og det bliver altså de gældende regler for vejfondstilskud.

Et hovedpunkt i det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaards argumentation er jo, at årsagen til projektets vedtagelse er, at kommunalbestyrelsen regnede med, at kommunen ikke skulle ofre millioner, men at staten betalte de 85 pct. af udgifterne. Jeg skal senere komme tilbage til kommunalbestyrelsens opfattelse af denne beskyldning for samfundsmæssig uansvarlighed. Jeg kan dog ikke lade være med at minde om den stilling, den anden af forslagsstillerne, det ærede medlem hr. Skytte, indtog, da vi i foråret diskuterede regeringens forslag til lov om tilskud til de offentlige veje. Det ærede medlem foreslog da, at refusionsprocenten til amtskommunerne sattes op fra 65 til 80. Det drejer sig vel at mærke ikke om vejfondstilskud, der skal ydes af ministeriet i hvert enkelt tilfælde, men

[Ministeren for offentlige arbejder.]

simpelt hen om refusion af de afholdte vejudgifter, altså 80 pct. af en hvilken som helst udgift efter regning og uden nogen begrænsning i, hvor store summer en amtskommune på denne måde kunne trække ud af vejmillionerne. Det ærede medlem udtalte ifølge Folketingstidende 1955-56, sp. 2990:

„..... og selv med en tilskudsprocent på 80 vil amtskommunerne på ethvert tidspunkt være meget interesserede i at udføre vejarbejder så økonomisk som overhovedet muligt.“

Jeg nævner kun dette, fordi jeg har noget svært ved at fatte sammenhængen i den argumentation, der nu føres frem fra de ærede medlemmers side over for København, og den, der dengang blev brugt over for amtskommunerne.

Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard var, som jeg har sagt, inde på, om denne sag kunne give anledning til en vis begrænsning i de bemyndigelser, der er givet trafikministeren på vejfundsområdet. Nu kunne man måske synes, at det mest nærliggende spørgsmål at rejse var, om ikke ministeren eller dog staten skulle have større bemyndigelse over for kommunerne på dette område. For det er jo således, at med hensyn til det, der er kernepunktet i kritikken: om det er nødvendigt for gennemførelsen af H. C. Andersens Boulevard at nedrive kreditorforeningen, da er det jo i virkeligheden et spørgsmål om at øve større indflydelse, ikke på ministeren, men på Københavns kommunalbestyrelses bedømmelse af sagen.

Det ærede medlem rejser nu i stedet det spørgsmål, om trafikministerens beføjelser er for vide, og dette kan naturligvis diskuteres. Men når man ser den enstemmighed, hvormed alle partier i borgerrepræsentationen har tilsluttet sig tanken om nedrivningen, kan man nu måske nok have sine tvivl om, hvorvidt behandlingen f. eks. i et udvalg af det høje ting på daværende tidspunkt ville have givet et andet resultat. Jeg må imidlertid minde om, at når trafikministeren har fået en så relativt vid beføjelse, så hænger det sammen med det princip, som hidtil er blevet hævdet af flertallet i det høje ting, nemlig at samtlige motorafgifter skal anvendes til vejformål. Den betragtning, der ligger bag ordningen,

er jo i virkeligheden den, at vejmillionerne er kommunernes penge, og at det, ministeren foretager, når han bevilger vejfondstilsbud, ikke er at give en bevilling fra staten til kommunen, men at foretage en fordeling af en pulje mellem kommunerne indbyrdes. Jeg ved meget vel, at tiden er løbet fra denne opfattelse, og det er netop også derfor, regeringen har stillet forslag om, at motorafgifterne skal indgå i statskassen. Jeg skal nu ikke komme nærmere ind på dette i dag, idet vi ved den videre behandling af lovforslaget om tilskud til de offentlige veje vil få lejlighed til en mere udtømmende drøftelse af disse forhold. Lad mig blot tilføje, at jeg ikke på forhånd skal afvise tanken om en eller anden form for kontrol med ministerens beføjelser, hvis man kan finde en arbejdsform, der ikke bliver så kompliceret, at de kommunale myndigheders arbejde besværliggøres.

Om den foreslåede henvendelse til kommunalbestyrelsen udtalte det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard (sp. 38):

„I en sådan henvendelse gennem ministeren ligger der selvfølgelig intet uvenligt over for Københavns kommune.“

Jeg er lige ved at sige, at det er næsten det eneste, der kan ligge i en sådan henvendelse, for det ærede medlem erkender jo selv, at kommunen har juridisk ret til at foretage nedrivningen af bygningen. Selv om det ærede medlem finder det udtryk, at staten altså nu skal hæve pegefingern på et område, hvor staten ingen beføjelser har, uklogt, kan jeg faktisk ikke finde noget, der karakteriserer forslaget bedre. Det mildeste, der kan lægges i denne løftede pegefing, er vel dette: I har ikke tænkt jer om. Det næste — og det er mere alvorligt, forekommer det mig — er at sige: I har ladet jeres dispositioner bestemme af, at det er staten, der betaler — og det var jo netop de ord, det ærede medlem brugte i sin motivering for det foreliggende forslag. Det er altså denne beskyldning imod Københavns kommune, som folkettinget skal gøre til sin.

Det forekommer mig at være en så alvorlig sag at rejse en sådan beskyldning mod bystyret i Københavns kommune, at man efter min opfattelse i hvert fald ikke bør rejse den uden nøje at have sat sig ind i kommunalbestyrelsens overvejelser.

[Ministeren for offentlige arbejder.]

Efter at forslaget blev fremsat her i tinget, har jeg fra magistraten modtaget en mere udførlig redegørelse for sagen. En del af handlingsforløbet tror jeg allerede de ærede medlemmer er bekendt med, men jeg skal tillade mig at fremhæve nogle af de hovedsynspunkter, som magistraten gør gældende.

For det første fremhæves betydningen af den trafiklinje, der udbygges. Der er vel i og for sig ingen, der er i tvivl om, at bag ydelsen af det betydelige vejfondstilkud ligger dette, at det er en meget vigtig trafiklinje. Men det er dog rigtigt, at sagen må ses i det perspektiv, at der er ofret mange millioner på Langebro, og at H. C. Andersens Boulevard er en del af en linje fra Amager, herunder lufthavnen, over byens vigtigste trafikknudepunkt, Rådhuspladsen, og videre mod nord, hvor denne linje tænkes direkte forbundet med den allerede delvis udbyggede store udfaldsvej mod nordvest, Hareskovvej.

Dernæst argumenteres mod den beregning af den samfundsmæssige udgift ved dispositionen, som det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard, så vidt jeg forstår, også gør til sin, nemlig at den samfundsmæssige udgift skulle være lig byggesummen for den nye kreditforeningsbygning. Hvor stor byggesummen bliver for den nye bygning, og hvor meget bedre og mere hensigtsmæssig denne bliver end det gamle hus, bestemmer jo alene Østifternes Kreditforening. Det er en kendsgerning, at kreditforeningen allerede i 1945 henvendte sig til magistraten og meddelte, at den ønskede at ombygge sin ejendom og investere ny kapital i denne og, da dette ikke kunne gennemføres, ønskede anvist en anden grund til en ny bygning. Det er mig ikke bekendt, at man andetsteds foretager beregninger af areal-erhvervelser til offentlige anlæg på anden basis end omkostningerne ved erhvervelse af de fornødne grunde og bygninger. Selve bygningen står i ejendomsskyld til 2 mill. kr., men kommunen har tilbudt 5½ mill.

kr. foruden ulempeerstatning for flytningen, og af denne størrelsesorden er altså den udgift, der må sættes i forhold til den trafikale gevinst, som opnås. Jeg må måske tilføje, at erstatningsspørgsmålet, så vidt mig bekendt, endnu ikke er endeligt afgjort, så jeg kan derfor ikke sige, om beløbet bliver nøjagtig 5½ mill. kr., det kan blive lidt større eller mindre.

Endvidere har magistraten redegjort både for den omtale, sagen i hele sit forløb har fået i pressen, og den langvarige og omhyggelige behandling, den har fået i kommunalbestyrelsen. For mig personlig er det mærkeligste ved denne sag, at den rejses på nuværende tidspunkt med så stor styrke, til trods for at den har været offentligheden bekendt så længe. Det ærede medlem lægger megen vægt på, at der først for forholdsvis kort tid siden, i foråret i indeværende år, er truffet endelig beslutning om nedrivningen; men efter de presse-udtalelser, magistraten har vist mig, føler jeg mig absolut ikke overbevist om, at det ærede medlem har ret i denne påstand. Jeg tror i virkeligheden, at offentligheden i hvert fald det sidste par år har været klar over, at bygningen ville blive revet ned.

Den tilslutning, man må sige at kampagnen mod nedrivningen har fundet i offentligheden, skyldes utvivlsomt vanskeligheden ved at forstå, at alternative løsninger ikke er mulige. I redegørelsen til mig siger magistraten — med formandens tilladelse vil jeg citere —:

„Alle har startet deres undersøgelser fra det udgangspunkt, at der måtte kunne findes en løsning, som gjorde det muligt at skabe forsvarlige trafikforhold uden at fjerne Østifternes bygning, og alle er endt med at bøje sig for påvisningen af de trafikale umuligheder. Heller ikke under den nu fremsatte kritik har der været anvist andre veje til at overvinde disse.“

I kommunen har man altså også begyndt sine overvejelser med samme indstilling som den, de ærede medlemmer hr. Bertel

[Ministeren for offentlige arbejder.]

Dahlgaard og hr. Skytte har, men kommunalbestyrelsen har set sig nødsaget til at forlade denne indstilling ved en grundigere gennemgang af sagen. Selv om jeg ikke føler mig helt sikker på, at det høje ting vil finde det rigtigt at diskutere tekniske enkeltheder, skal jeg dog forsøge på at fremhæve et par hovedpunkter, som har spillet en afgørende rolle for kommunalbestyrelsens enstemmige beslutning i sagen.

En af de største vanskeligheder ved Jarmers Plads er den intense sporvognstrafik. Det drejer sig dér om ikke mindre end 7 forskellige sporvejslinjer med i alt over 70 vogntog i timen; det vil sige mere end 1 i minuttet. Det er derfor begrænset, hvor mange af disse linjer der kan benytte samme spor, og afviklingen af denne sporvejstrafik er bl. a. uforenelig med den tanke om ensrettet trafik mellem kreditforeningen og Ørstedsparken, som har været omtalt i aviserne. Desuden vil dispositioner med hensyn til linjeføring for disse 7 linjer kunne influere på 2 andre linjer på Rådhuspladsen, nemlig linje 1 og linje 6.

Nu må jeg spørge, om de ærede medlemmer hr. Bertel Dahlgaard og hr. Skytte mener, at folketinget skal basere sin henstilling til magistraten på, at der findes en anden løsning på f. eks. dette sporvejsproblem end den af magistraten foreslåede, d. v. s. udvidelse af Jarmersgade, og i så fald: hvilken løsning skal folketinget knæsette? Såfremt forslagsstillerne ikke kan komme med en anden løsning, må de jo acceptere udvidelsen af Jarmersgade.

Denne udvidelse kunne også teknisk set gennemføres på forskellig måde uden nedrivning, nemlig ved den meget omtalte rulning af kreditforeningen eller ved etablering af en kolonnade i stueetagen. Desværre har imidlertid Østifternes Kreditforening modsat sig disse løsninger ud fra saglige hensyn til risikoen for beskadigelse af bygningen og til foreningens benyttelse af denne. Spørgsmålet om hævnning af bygningen har været omtalt i pressen efter sagens afgørelse, men magistraten anser det ligeledes for usandsynligt, at dette kunne have været gennemført. Rent bortset fra det hensyn, man gerne ønsker at vise mod den grundejer, der rammes af offentlige

foranstaltninger, forekommer det mig særdeles tvivlsomt, om magistraten under disse forhold havde nogen juridisk mulighed for at undgå en fuldstændig ekspropriation af bygningen. Jeg må nu atter spørge, om folketinget skal basere sin henstilling til magistraten på, at magistraten bør tilsidesætte hensynet til grundejeren i en sådan sag.

Jeg har med disse sidste bemærkninger villet pege på, at det høje ting ved at tilslutte sig den kritik af Københavns magistrat, som den foreslåede beslutning involverer, faktisk tager en bestemt stilling til forskellige tekniske og juridisk-administrative forudsætninger for magistratens beslutning — efter min mening uden at der er tilvejebragt tilstrækkeligt grundlag for at tage en anden stilling til disse forudsætninger end magistratens.

Den alvorligste anklage mod kommunalbestyrelsen er dog naturligvis den, jeg tidligere har været inde på, at kommunen på grund af vejfondstilskuddet ikke har taget tilstrækkelige samfundsmæssige hensyn. Med formandens tilladelse vil jeg gerne have lov til at citere, hvad magistraten selv skriver herom:

„For landets kommuner, der agter at gennemføre gadeforbedringer, må det være ganske afgørende, at der er en mulighed for at få tilskud fra vejfonden, d. v. s. fra de midler, der kommer fra den kreds af borgere, der nyder fordel af trafikforbedringerne — de motorkørende.

De store gadegennembrud, som er gennemført eller planlagt rundt om i byerne, f. eks. i Ålborg, Århus, Odense, Rønne, Frederikssund og Skive, og amternes store vejarbejder m. v. ville aldrig kunne gennemføres uden vejfondstilskud. Og heller ikke i København ville det være økonomisk muligt at foretage store gadearbejder, der kræver store ekspropriationer og nedrivninger, f. eks. Fredensgades og Lyngbyvejs udvidelser og Hareskovvejs indføring til bykernen, uden tilskud fra vejfonden; men det er ganske urimeligt og ubegrundet at påstå, at Københavns kommune har betragtet et samfundsmæssigt tab som sig uvedkommende.

Københavns kommune har alvorligt bestræbt sig for at finde en løsning, hvor-

[Ministeren for offentlige arbejder.]

ved man kunne undgå en nedrivning af Østifternes Kreditforenings bygning, men er efter langvarige og omhyggelige undersøgelser støttende sig på al den færdsels- og byplanmæssige sagkundskab, byen råder over, nået til den overbevisning, som teknikere og kommunen enstemmigt har samlet sig om, at den valgte løsning for byen som for samfundet er den bedste.

Tilskuddet fra vejfonden har skabt mulighed for løsningen af opgaven, som ellers ville have overstøjet kommunens økonomiske evne.“

I øvrigt vil jeg fremføre en mere generel betragtning. Efter grundloven har kommunerne ret til at styre deres egne anliggender, dog under statens tilsyn. Dette tilsyn bestemmes ved lov, og inden for de således fastsatte grænser er det kommunerne, der skønner. De kan skønne godt, de kan skønne dårligt, men det er dem, der skønner under ansvar over for deres vælgere. Det forekommer mig derfor at være noget helt nyt, hvis konsekvenser vanskeligt lader sig overskue, hvis folketinget nu søger at gøre sin indflydelse gældende for at hidføre en bestemt afgørelse i en konkret sag, i særdeleshed i et tilfælde, hvor kommunalbestyrelsen allerede har udøvet sit skøn.

Af det, jeg hidtil har sagt, vil det sikkert stå ærede medlemmer i det høje ting klart, at jeg ikke kan anbefale det foreliggende forslag til folketingsbeslutning. Hertil kommer, at jeg under den samtale, som jeg har haft med repræsentanter for magistraten, da disse henvendte sig til mig for at give en redegørelse for sagen, har berørt spørgsmålet, om der var nogen mulighed for at ændre det én gang vedtagne projekt. Magistratens repræsentanter erklærede, at der efter deres bedste overbevisning ikke var nogen anden forsvarlig løsning end den af kommunalbestyrelsen enstemmigt vedtagne. I øvrigt gjorde de opmærksom på, at formanden for kommunalbestyrelsen i mødet den 13. september i år, hvor sagen var til behandling på foranledning af et spørgsmål fra frk. Bjørner, havde erklæret, at der intet var til hinder for at rejse spørgsmålet igen til forhandling i salen, såfremt nogen af kommunalbestyrelsens grupper eller enkeltmedlemmer fandt saglig

grund dertil; der var dog ingen, heller ikke frk. Bjørner, der havde fremsat forslag herom.

Desuden kan jeg oplyse, at overborgmester Munk i anledning af den samtale, som vi havde haft, har talt med samtlige gruppeformænd med undtagelse af frk. Bjørner og direkte har spurgt hver enkelt, om de havde noget ønske om at få sagen optaget til ny undersøgelse og drøftelse i kommunalbestyrelsen. De har alle svaret, at der ikke efter deres opfattelse foreligger nye momenter i sagen, som kan begrunde, at kommunalbestyrelsen ændrer sin tidligere enstemmigt truffne beslutning.

Når sagen ligger således, synes det mig mest rimeligt, at de ærede medlemmer trækker deres forslag til beslutning tilbage, men såfremt man ikke vil følge mig heri, må jeg anbefale det høje tings medlemmer at forkaste forslaget.

Ordføreren for forslagsstillerne (Bertel Dahlgaard): Jeg takker den højtærede trafikminister for den redegørelse, som ministeren har indhentet fra Københavns magistrat.

Jeg skal ikke yderligere fremsætte så forfærdelig mange udtalelser; jeg har kun enkelte bemærkninger dels af principiel art, dels i tilknytning til de udtalelser, ministeren kom med.

Jeg kan i alle hovedtrækkene stadig henholde mig til mine udtalelser her i tinget den 3. oktober; men den skrivelse, som den højtærede minister nu har gengivet, giver mig anledning til at sige, at vi nu i særlig grad kan koncentrere opmærksomheden netop omkring det centrale punkt: er det gjort sandsynligt, at nedrivning af bygningen er den eneste forsvarlige løsning af det foreliggende trafikproblem? Det er jo det, befolkningen finder er så beklageligt, at efter at kommunalbestyrelsen har truffet sin beslutning, mener man sig forpligtet til stædigt at fastholde ikke blot, at nedrivning af bygningen er en forsvarlig løsning, men at det er den eneste forsvarlige løsning. Det er, som om man mener, der går splinter af magistratens og kommunalbestyrelsens prestige og værdighed, hvis man indrømmer, at der er nogen berettigelse i den rejste kritik.

Denne magistratens stilling tror jeg ikke

[Bertel Dahlgaard.]

er holdbar. Der er alt for mange vidnesbyrd, der taler derimod, og jeg skal tillade mig at fremdrage dem.

Siden jeg talte her sidst, er der fra kommunalbestyrelsens side over for offentligheden fremkommet en interessant tilkendegivelse i sagen, som kaster lys over adskilligt. Det drejer sig om en tispaltet artikel i Social-Demokraten den 14. oktober, som skildrer sagens forløb og er skrevet af borgerrepræsentant Børge Schmidt. Denne artikel indeholder en række konkrete oplysninger om, hvad der er sket, og kaster et skarpt lys hen over motiverne til beslutningen og kommer derved faktisk til uforvarende at påvise, at nedrivningen under denne sags forløb slet ikke blev anset for den eneste forsvarlige løsning, men at det først er nu bagefter, den fremstilles sådan.

Må jeg fremføre nogle bemærkninger til illustration heraf. Magistratens oprindelige forslag af 26. maj 1953 gik ud på, at kreditforeningens bygning skulle erhverves, og der gengives en række enkeltheder i forbindelse med den ruining af bygningen, der dengang forudsattes. Borgmesteren, der fremsatte forslaget, skildrede, hvorledes Østifternes ledelse ønskede at bevare huset uden ændringer, men han anførte også, at Østifternes direktion viste interesse for en eventuel ruining. Det anføres i artiklen, hvordan den radikale ordfører, hr. Valdemar Pedersen, under behandlingen af sagen sagde, at han syntes, at denne plan om flytning af huset tog sig overordentlig godt ud på tegningen, overraskende godt. Hr. Valdemar Pedersen havde ikke tænkt sig, at den kunne se så godt ud, som den gjorde.

Under forhandlingerne i udvalget afholdtes der i 1953 et pressemøde, hvor modellen af huset blev demonstreret, placeret på forskellige måder. Der blev redegjort for en trafikordning med bibeholdelse af huset foreslået af kreditforeningen, og det hedder meget interessant, at også forskellige medlemmer af udvalget har udkastet tanker om en trafikordning, så Østifternes Kreditforenings bygning kunne blive på sin plads. Men da nu — og nu er vi ved det springende punkt — da nu alle disse forslag bliver behandlet af teknikerne, viser det sig, at alle forslag, også forslaget om nedrivning, vil være omtrent lige dyre for kommunen,

vel at mærke, når man får de 85 pct.s tilskud af staten.

Her møder vi for første gang den magnetiske kraft, som bringer den stolte bygning til at falde. På grund af de 85 pct.s tilskud koster det kun kommunen ubetydeligt at rive bygningen ned, selv om det betyder spild af værdier for samfundet på mellem 14 mill. kr. og 16 mill. kr.

Vi møder det samme, da endelig borgerrepræsentationen afgiver sin betænkning i februar 1954. Det siges i betænkningen, at der har været drøftet flere forskellige tanker om en trafikordning med bibeholdelse af bygningen, men — og her har vi det atter — da nedrivningen af bygningen i hvert tilfælde højst vil koste kommunen 250 000 kr. mere end enhver anden ordning, fælder man dommen over bygningen. Endnu i ordførernes taler i borgerrepræsentationen holdes der imidlertid mulighed åben for en ruining af bygningen. Jeg gør opmærksom på, at der overhovedet ikke i det tidsrum, der her er tale om, og heller ikke i det følgende meddeles trafikministeriet noget om, at man eventuelt tænker på at forlade den plan om ruining, som var grundlaget for kommunens ansøgning til trafikministeriet i sin tid. Først 2 år senere træffes den definitive beslutning om nedrivningen. Det sker den 23. februar i år, men i et lukket møde i borgerrepræsentationen, som ikke refereres i pressen. Det, der er det karakteristiske må man erkende, når man går hele sagens historie igennem, for denne redegørelse i Social-Demokraten, er, at det ikke på noget punkt siges, at alle de planer, der har været fremme om en trafikordning med bibeholdelse eller ruining af bygningen, var umulige eller uforsvarlige. Nej, men viljen til at nå en sådan løsning slappes, fordi det koster kommunen det samme, at bygningen nedrives, og at der opføres et nyt otteetages hus til erstatning og på en plads, som vel allerede nu de allerfleste har fortrudt. Når hertil nu føjes, at den minister, der gav kommunen tilsagn om de 85 pct., over for offentligheden har udtalt, at det efter hans opfattelse ikke var trafikalt nødvendigt at rive Østifternes Kreditforenings bygning ned, synes jeg, at den stat, der skal betale så dyrt, har både en moralsk ret til og en økonomisk begrundelse for at sige til Københavns kommunalbestyrelse: vi beder om, at denne sag

[Bertel Dahlgaard.]

overvejes endnu en gang, medens det endnu er tid, medens bygningen endnu står der, medens grundstenen endnu ikke er lagt til den nye bygning på den plads, som oven i købet så mange mener er valgt forkert.

Den højtærede minister synes at beklage, at jeg ikke havde rettet et angreb på den tidligere trafikminister, det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Ullerup). Jeg må sige, at når den højtærede minister fremkom med denne halvvejs beklagelse, skyldes det måske, at ministeren ikke helt lagde mærke til det ordvalg, jeg anvendte; jeg sagde, at jeg ikke ville rette noget angreb på den tidligere minister. Deri lå ikke, at jeg mente, at det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Ullerup)s handlinger og tilladelsen ikke var angribelige, men mine udtalelser gik ud på og havde baggrund i den tanke, at nu kom det ikke an på at rette angreb eller fordybe sig i skader fra den daværende trafikministers side, nu kom det an på den kommende tid.

Hvis man imidlertid nu forskanser sig i den udgravning, der allerede er foretaget i Gyldenløvesgade, og siger som et sidste argument: vi har allerede gravet så dybt ned i jorden på denne plads. — hvor, som jeg siger, så mange har fortrudt at den nye bygning skal opføres — og når vi nu er kommet så dybt ned i jorden, er vi virkelig nødt til at bygge de otte etager op i luften, så må jeg hertil sige: så stands dog, inden det er for sent, og benyt udgravningen til den store garage, som savnes på denne plads!

Jeg har set, at den socialdemokratiske borgerrepræsentant Børge Jensen, som oven i købet siges at være gruppeformand, mener at kunne tillade sig et par uartigheder over for den tanke, at folketinget eventuelt beder kommunalbestyrelsen overveje en sag, hvor staten kommer til at betale mange millioner, fordi sagen ikke er behandlet ud fra samfundsøkonomiske hensyn, og hvor dette tillige kommer til at koste en institution lige så meget. Den af Børge Schmidt skrevne artikel, som jeg før omtalte, danner en behagelig modsætning til gruppeformandens uartigheder og mangel på ethvert sagligt argument, og jeg vil derfor gentage, hvad jeg sidst udtalte, at en henvendelse som den her foreslåede ikke indeholder nogen uven-

lighed over for Københavns kommune, men den bygger på den anden side på forventningen om, at Københavns kommune heller ikke i sin behandling af denne sag udviser uvenlighed over for sagligt begrundede anskuelser, som fremsættes i denne sal. Det ville, synes jeg, også umuligt kunne være i Københavns kommunes interesse. Som jeg sagde i min tale den 3. oktober: det ville ikke være heldigt, om stat og kommune ikke skulle kunne veksle ord om en sag, der er så omstridt også i hele offentligheden, og over for denne betragtning kan jeg ikke erkende, at den højtærede ministers indvendinger har nogen vægt. Her er jo ikke tale om, at man i henhold til det forslag til beslutning, jeg har stillet, anfægter kommunens juridiske ret til at træffe sin afgørelse, og derfor er der heller intet hold i det, når den højtærede minister siger, at det her drejer sig om en indgriben i det kommunale selvstyre.

Til den højtærede ministers udtalelser har jeg endnu et par bemærkninger. Ministeren sagde, at alene i kraft af, at kreditforeningen nu sidst havde modsat sig ruining, var det i virkeligheden heller ikke muligt at indtage en anden stilling. Det kan ikke være rigtigt. Der er ingen, der har udtalt sig imod, at Københavns kommune erhverver kreditforeningens bygning, og dersom kreditforeningen ikke ved en ruining vil bevare bygningen mod den fornødne erstatning, kan Københavns kommune selvfølgelig erhverve ejendommen, og efter hvad jeg kender til Københavns kommunes forhold, har den jo selv særdeles god brug for bygningen.

Lad mig endnu kun sige en ting, inden jeg slutter. Jeg går ud fra, at hvorledes denne sag end afsluttes, vil den have givet den fornødne anledning til, at der gennemføres ændringer i de beføjelser, ministeriet for offentlige arbejder hidtil har haft med hensyn til fordelingen af vejfondens midler. Det vil vel være rimeligt, at spørgsmålet om karakteren af sådanne ændringer optages til drøftelse med ministeren, og jeg er glad for, at den højtærede minister også udtalte, at han vare rede til at deltage i sådanne drøftelser. Formålet med sådanne ændringer må jo være, og deri kan jeg være enig med den højtærede minister, at nå frem til en ordning, der forener et vist indseende af

[Bertel Dahlgaard.]

bevillingsmyndigheden med en praktisk form for ministeriets dispositioner på disse områder.

Den højtærede minister fremkom i denne forbindelse med en udtalelse, som jeg forstår således, at der var ting, der kunne tale for, at staten egentlig skulle have større bemyndigelse end i øjeblikket på disse områder, og det er også muligt; jeg har ikke sagt, at staten skulle have mindre beføjelser. Det, der bliver tale om, og som jeg er sikker på giver anledning til ændringer, er den nuværende tilstand: at ministeren for offentlige arbejder er suveræn på dette område. At bevillingsmyndigheden må have et vist indseende i det konkrete tilfælde, hvor det drejer sig om meget store millionbeløb, er jeg nogenlunde sikker på at vi til syvende og sidst enes om.

Må jeg så endnu sige, at det, det her drejer sig om, ikke er det spørgsmål, som den højtærede minister til sidst var inde på: i hvilket omfang staten på de områder, vi her behandler, skal give tilskud til de forskellige grupper af kommuner, også Københavns kommune. Det, det drejer sig om, er den samfundsmæssige anvendelse af statens midler på dette område. Jeg føler mig fuldkommen overbevist om, at hvis bevillingsmyndigheden, det være sig ved beslutning i finansudvalget eller her i folketinget, havde haft adgang og lejlighed til at tage standpunkt til dette spørgsmål, ville sagen om Østifternes Kredittforenings bygning aldrig være endt med en nedrivning.

Heising: Jeg har med meget stor interesse lyttet til den rolige, saglige redegørelse, som den højtærede minister har fremsat som indledning til denne debat, og de saglige betragtninger og argumenter, som han brugte fra den redegørelse, som den konservative borgmester i København, hr. Estrup, har tilstillet ministeren. Jeg tror, at den højtærede trafikminister hermed har ydet sit bidrag til at bringe debatten om dette spørgsmål ned på det rolige, stilfærdige og saglige plan, hvor den hører hjemme, således at vi kan få den fjernet fra den opildselsesatmosfære, som man fra visse sider har prøvet at blæse den op i.

For mit vedkommende vil jeg indledningsvis gøre nogle bemærkninger om de forhold,

der er baggrunden for den beslutning, som Københavns borgerrepræsentation har truffet vedrørende H. C. Andersens Boulevard. Det er en uomtvistelig kendsgerning, at den hastigt stigende motorisering har stillet København og Københavns kommune over for færdsmæssige problemer af meget stor tyngde. Det er naturligvis ikke noget særkende for København, men det er vel nok sådan, at hovedstaden og særlig den indre by fremviser den mest intensive trafikophobning, og det er værd at lægge mærke til, at det ikke blot er tilfældet på visse tider af året, men at det er en konstant tilstand året rundt. Det har rejst problemer af meget stor byplanmæssig og økonomisk rækkevidde for Københavns kommune.

H. C. Andersens Boulevard er et led i Rådhuspladsens funktion som hovedstadens vigtigste trafikknudepunkt, og den skal tjene til at afvikle færdslen i det kvarter af byen, som har den største trafikintensitet, ikke alene hvad angår den såkaldt individuelle trafik, men også hvad den kollektive trafik angår. Desuden skal H. C. Andersens Boulevard betjene den væsentlige del af den meget store trafik mellem den indre del af Amager og Nørrebro-Østerbro kvarteret. Derfor har det netop været en meget presserende opgave for Københavns kommune at sætte denne færdselsåre i stand til at tage den store og stadig voksende trafik og til at afvikle den uden urimeligt sinkende trafikophobning, der naturligvis, hvordan man end vender og drejer det, i sig selv betyder væsentlige samfundsmæssige tab. Kommunalbestyrelsen i København må jo da have for øje, at en urationel løsning af trafikproblemerne på dette sted ville få uoverskuelige konsekvenser for hele området omkring Rådhuspladsen og for den gennemgående trafik fra Amager ind over bymidten og ud til de 2-3 vigtige udfaldsveje fra byen mod nordvest, Frederikssundsvej, Hareskovvej og Frederiksborgvej.

Man var sandelig i Københavns kommunalbestyrelse ikke uden betænkeligheder over for de store økonomiske krav, der ville blive stillet til kommunen; men da man stod over for opgaven, blev man klar over, at det først og fremmest måtte gælde om at finde en rationel løsning, der kunne holde i en årrække. Man må gøre sig klart, at her drejede det sig ikke om et lille stykke gade.

[Heising.]

Nej, først drejede det sig om en ny og meget kostbar broforbindelse over havnen med de nødvendige tilslutninger såvel på Amager- som på Sjællandssiden. Det var en opgave, som kostede Københavns kommune og Københavns havn i fællesskab 30 mill. kr., hvoraf kommunen har måttet udrede de 20 mill. kr. uden tilskud af nogen art fra nogen side, og dog drejede det sig her i virkeligheden om en trafikmæssig opgave. Dernæst drejede det sig om at få ordnet forholdene for hele H. C. Andersens Boulevard på strækningen fra Langebro til Farimagsgade. Thi hvis man blot et enkelt sted opretholdt en flaskehals, ville lidet eller overhovedet intet være vundet ved den indsats, der skulle gøres.

Jeg har gerne villet sige dette, for at det høje tings medlemmer kan være helt klar over, at uanset om Københavns kommune har opnået vejfondstilskud til en del af arbejderne i denne helhedsløsning, står det fast, at det for Københavns kommune har drejet sig om en opgave af meget stor økonomisk rækkevidde, som har været meget tyngende for Københavns kommune. Så meget mere magtpåliggende måtte det være for kommunalbestyrelsen, at disse store ofre i hvert fald kom til at resultere i en rationel løsning.

Det i mange henseender sværeste problem, man kom til at stå over for, var ordningen af det lille stykke af den nuværende H. C. Andersens Boulevard, der ligger mellem Jarmers Plads og Farimagsgade, og det er også det, der har givet anledning til det meget postyr og til det af de to ærede medlemmer fremsatte forslag til beslutning. Nu er det ofte sådan, at de største slag udkæmpes om de små byer, og det synes i høj grad også at være tilfældet i denne sag.

Det er ubestrideligt, at borgerrepræsentationen ved sin behandling af sagen underkastede hele dette problem en meget nøje undersøgelse, som omfattede alle de planer og tanker, der på det tidspunkt var fremsat med henblik på en løsning af problemet. Først og fremmest blev sagen nøje gennemgået ud fra tekniske og færdselsmæssige synspunkter, men naturligvis også ud fra økonomiske synspunkter; det fremgår meget klart af den betænkning af 12. februar 1954, der foreligger fra det borgerrepræsentati-

onsudvalg, som behandlede sagen. Denne betænkning redegør for, hvorledes man har undersøgt de enkelte led i planerne for boulevardens omlægning, først og fremmest spørgsmålet om Østifternes Kreditforenings bygning, om dens fjernelse eller ikke-fjernelse. Det omtales endvidere, hvorledes man har haft gentagne forhandlinger med kommunens tekniske og økonomiske afdeling og med politidirektøren i København, hvad de færdselsmæssige problemer angår. Det fremgår ligeledes af udvalgsbetænkningen, at man har undersøgt de forskellige tanker, der var fremsat med henblik på en løsning af trafikkenes ordening, uden at der skulle foretages indgreb i Østifternes Kreditforenings bygning, og fået disse tanker — jeg ved ikke engang, om man kan kalde dem planer — belyst både med hensyn til de færdselsmæssige og de økonomiske konsekvenser.

Dette udvalgs langvarige og meget grundige belysning af alle sider af problemet konkluderede som bekendt i en indstilling om, at boulevarden skulle udvides på hele strækningen, hvilket ville medføre enten ekspropriation og nedrivning eller en overenskomst med Østifternes Kreditforening om, at bygningen skulle flyttes ved rulning. Det skete naturligvis — og jeg siger naturligvis — ikke ud fra snævre, kommunal-økonomiske betragtninger, men det skete, fordi Københavns kommune ikke har kunnet finde en rationel løsning af trafik- og færdselsforholdene, som gjorde det muligt at beholde Østifternes Kreditforenings bygning på dens nuværende plads.

Kommunalbestyrelsen har alvorligt bestræbt sig på at finde en løsning, som kunne indebære, at man kunne undgå at fjerne bygningen, og man har her støttet sig til færdselsmæssig og teknisk sagkundskab, hvorefter man nåede til en løsning, som både færdselsmyndighederne, de tekniske myndigheder og kommunalbestyrelsen aldeles enstemmigt samlede sig om. Det kan, som ministeren så rigtigt gengav det, siges, at alle i Københavns kommune i deres undersøgelser og overvejelser som udgangspunkt faktisk har taget, at man måtte søge at finde en løsning, som gjorde det muligt at ordne trafikproblemerne uden fjernelse af den pågældende bygning, men alle — alle — endte med at bøje sig for påvisning

[Heising.]

af, at man ville ikke derved kunne opnå en forsvarlig trafikalløsning af problemerne. En nøje gennemgang af borgerrepræsentationens forhandlinger vil vise dette.

Der lægges nu vægt på, at den løsning, som Københavns borgerrepræsentation valgte, vil medføre ret store udgifter for staten, medens man ser bort fra, at det også vil blive tilfældet for kommunens vedkommende. Der er intet usædvanligt i, at gennemførelse af trafikmæssige forbedringer både kan kræve store beløb og kan nødvendiggøre nedrivning af bygninger. Det er jo i virkeligheden en af de ubehagelige konsekvenser, som den stigende motorisering fører med sig. Det sker ud over landet i mange tilfælde, overalt hvor man søger vejfondstilskud til forbedring af trafik- og færdselsforhold, og man må i hver enkelt tilfælde træffe sin afgørelse efter at have afvejet de værdier, der vindes, imod de værdier, der går til spilde. Man kan bare tænke på det, der er sket i en række af landets provinsbyer. Man kan tænke på amternes store vejarbejder, f. eks. på omkostningerne og tabene ved etablering af omkørselsvejen i Lyngby. I alle tilfælde gennemføres sådanne store reguleringer ud fra den samme betragtning: man afvejer, hvad der vindes, imod hvad der tabes. I alle tilfælde er stillingen den, at amter og kommuner kun har mulighed for at gennemføre sådanne omfattende arbejder, såfremt der kan opnås tilskud fra vejfonden.

Se, det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard hævdede, at beslutningen om nedrivning af Østifternes Kreditforenings bygning først kom til at stå klart for offentligheden, da arbejdet i løbet af indeværende sommer påbegyndtes. Denne påstand — for det er kun en påstand — stemmer meget dårligt med de faktiske forhold. Det kan påvises, at den københavnske presse for 1½—2 år siden udførligt og gentagne gange har omtalt sagen og udtrykkeligt omtalt, at nedrivning af Østifternes Kreditforenings bygning forestod. Social-Demokraten gjorde det den 7. september 1954, Information samme dag, Berlingske Aftenavis samme dag, Børsen den 8. september 1954, Nationaltidende, som det dengang hed, den 27. februar 1954, og Politiken gjorde det den 11. december 1953, den 4. maj 1954 og den

14. januar 1955. Alene af tidsmæssige grunde er det ikke muligt for mig at bringe citater fra alle disse blade, men jeg beder om formandens tilladelse til dog at bringe to citater, begge fra bladet Politiken, som jo formodes at stå det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard ret nær. Det første er fra en artikel den 4. maj 1954 med den tospaltede overskrift:

„Helt ny løsning af Østifternes problem“ og en mindre overskrift, hvori det bl. a. hedder, at selskabet afviser rulning. Jeg citerer fra denne artikel:

„De langvarige forhandlinger om flytning af Østifternes Kreditforenings bygning synes nu at skulle resultere i total nedbrydning og opførelse af en vinkelfløj med facade mod Jarmers Plads og „langside“ i den regulerede Vestre Boulevards nye byggelinje. Det er en tredje løsning af problemet, der her er dukket op. Østifternes Kreditforening har som bekendt energisk modsat sig tanken om at „rulle“ ejendommen over til Ørstedsparkens skel.“

Det andet citat er fra en artikel i Politiken den 14. januar 1955, som ligeledes har en tospaltet overskrift. Det hedder heri:

„Tanken om at „rulle“ bygningen hen til Ørstedparken er som bekendt blevet opgivet. Østifterne foretrækker at opføre et nyt domicil, der vil koste mellem 8 og 10 mill. kr. Kommunen betaler en del af dette beløb for ekspropriation af den nuværende ejendom.“

Se, der foreligger jo ikke nogen definition med hensyn til, hvornår offentligheden kan siges at være underrettet om en bestemt sag; men jeg tror, de fleste fornuftige mennesker vil erkende, at når praktisk taget alle hovedstadens dagblade gentagne gange har omtalt et spørgsmål, kan det med rette siges, at det er kommet til offentlighedens kundskab. Derfor er det ikke rigtigt, når det ærede medlem hævder, at spørgsmålet om nedrivning først er kommet til offentlighedens kundskab i indeværende sommer. Det forholder sig stik modsat.

I samme forbindelse må det være rimeligt at fastslå, at Østifternes Kreditforening under forhandlingerne med Københavns overborgmester kraftigt havde afvist tanken om en rulning af bygningen med argumenter, som vil være offentligheden be-

[Heising.]

kendte. Derfor måtte overborgmesteren meddele borgerrepræsentationen det negative udfald af forhandlingerne og konstatere, at i henhold til den beslutning, borgerrepræsentationen havde taget, måtte man holde sig til den anden af de opstillede løsninger, ekspropriation og nedrivning. Det var efter ønske fra Østifternes Kreditforening og af hensyn til de kommende forhandlinger, at overborgmesterens redegørelse blev afgivet i et lukket møde, hvilket i øvrigt er nøje i overensstemmelse med borgerrepræsentationens forretningsorden for behandling af den slags sager.

Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard anførte gentagne gange i sin fremsættelsestale den påstand, at det afgørende moment for Københavns kommunalbestyrelse havde været, at kommunens eneste bidrag ville være ca. 1 mill. kr. Den konservative ordfører i borgerrepræsentationen, sagde det ærede medlem, havde udtalt,

„at efter at der er givet sikkerhed for, at man får de 85 pct., koster det ikke kommunen mere end enhver anden ordning“.

I parentes bemærket er dette ikke engang en korrekt gengivelse af dette lille bitte brudstykke af den konservative ordførers udtalelser.

Det ærede medlem sagde senere — det står sp. 37 —

„at årsagen til, at man vedtog projektet, er netop, at kommunalbestyrelsen regnede med, at kommunen ikke skulle ofre millioner, men at staten betalte.“

Jeg agter ikke på nogen måde at give udtryk for fornærmethed eller beklagelse over udtalelsen, men jeg må sige, jeg tror ikke, at der nogen sinde i rigsdag eller folketing er fremsat en så direkte nedsættende beskyldning mod en kommunalbestyrelse — og oven i købet er den slet dokumenteret. Gør man sig den ulejlighed at gennemgå borgerrepræsentationens forhandlinger om denne sag og ikke nøjes med tilfældige udpluk, er jeg overbevist om, at man vil

komme til det resultat, at det, som det ærede medlem har udtalt, ikke stemmer så forfærdelig godt med de faktiske forhold.

Da nu det ærede medlem specielt har omtalt den konservative ordfører, hr. Wassard Jørgensen, bør det vel konstateres, at den konservative ordfører ved den lejlighed, der her er tale om, gjorde op, hvorledes man havde undersøgt og overvejet, om det var økonomisk rigtigt at forlange Østifternes bygning fjernet, om det ville være rigtigt af hensyn til de borgere, der havde deres hvern i bygningen, og endelig og ikke mindst, om vi fik den trafikmæssigt set rigtige løsning. Han påviser videre, hvilken vægt man har lagt på det spørgsmål, om man, hvis bygningen blev liggende, alligevel ville kunne opnå en tilfredsstillende løsning med hensyn til færdslen. Han resumerer de undersøgelser, der er foretaget med henblik herpå, og konkluderer i, at man sluttelig er blevet overbevist om, at en trafikmæssigt heldig og holdbar løsning kun kunne opnås ved at fjerne bygningen fra dens nuværende beliggenhed.

Se, dette korte sammendrag giver dog et noget andet billede af, hvad nu tilfældigvis den konservative ordfører har sagt ved borgerrepræsentationens forhandling. Det samme billede vil man få, hvis man studerede de øvrige ordføreres udtalelser — f. eks. det radikale venstres — ved de lejligheder, hvor sagen har været for i borgerrepræsentationen.

Jeg tror, at folketingets medlemmer trygt kan stole på, at borgerrepræsentationen først og fremmest har ladet sig lede af, hvad man efter meget grundige og dybtgående overvejelser måtte betragte som den rigtige løsning. Da den er fundet, er det vel helt naturligt, at man sluttelig foretager en sammenstilling af omkostningerne ved de forskellige løsninger; det ville man gøre inden for staten, det ville man gøre inden for en hvilken som helst anden kommunalbestyrelse, og der er ingen som helst grund til at gøre ophævelse over det eller til at anfægte og kritisere det. Det må heller ikke

[Heising.]

glemmes eller overses, at man ikke valgte den for Københavns kommune billigste løsning, men tværtimod valgte den for Københavns kommune dyreste løsning, fordi man anså den for den bedste.

I sine slutbemærkninger ved fremsættelsen af forslaget til beslutning gjorde det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard nogle ret mystiske bemærkninger om, at han havde forstået det således, at den daværende trafikminister var blevet tilskyndet til at bevilge tilskuddet af det forhold, at der bag andragendet stod en enstemmig kommunalbestyrelse, og han hævdede, at dette var en meget farlig tankegang. Nu ved jeg ikke, hvor det ærede medlem har denne opfattelse fra, og det tilkommer ikke mig at svare for den daværende minister, det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Ullerup); men jeg ved, at det ikke kan forholde sig som af det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard antydtes. Som han selv redegjorde for det, indsendte magistraten sit andragende til ministeriet den 19. marts 1953 og modtog tilsagn den 19. maj samme år; magistraten udformede sit forslag til borgerrepræsentationen og nævnte heri tilsagnet om vejfondstilkud den 26. i samme måned. Først den 11. juni 1953 kom forslaget til første behandling i borgerrepræsentationen, og derfor kunne ingen på det tidspunkt, da tilsagnet blev givet, vide noget som helst om, hvorvidt der stod en enstemmig kommunalbestyrelse bag andragendet. Det forholdt sig jo notorisk lige modsat. Det fremgår af borgerrepræsentationens forhandlinger, at der ved sagens første behandling absolut ikke var enighed i kommunalbestyrelsen; enighed blev først tilvejebragt efterhånden.

Formanden ser strengt på mig ... Jeg skal slutte med at sige, at den socialdemokratiske gruppe i folketinget mener ikke, der er noget rimeligt grundlag for, at ministeren skal opfordres til at foretage denne henvendelse til Københavns kommune, og vi kan ikke rigtig forestille os, at det er rimeligt, at folketinget ved en umiddelbar afstemning tager stilling uden nærmere at undersøge de saglige oplysninger og det saglige materiale, der foreligger i denne sag. Derfor agter jeg efter forhandlingens slutning at stille forslag om, at det foreliggende

forslag til beslutning henvises til et 17 mands udvalg.

Paabøl: Jeg kan på mit partis vegne anbefale det foreliggende forslag til beslutning. Jeg har allerede under mit spørgsmål til ministeren for offentlige arbejder den 26. september i år givet udtryk for mine synspunkter i denne sag, og jeg kan henholde mig til, hvad jeg dengang sagde. Det lykkedes ikke dengang at få den højtærede minister til at fremkomme med udtalelser om sit personlige syn på den foreliggende sag. Det er ministeren kommet med i dag, men jeg synes, den højtærede minister tager alt for tungt på denne sag. Der er ingen, der overhovedet har tænkt sig at anfægte det kommunale selvstyre; der er tale om en henstilling til kommunen, og der er ingen, som bestrider kommunens ret til at fastholde den givne bevilling. Men på grund af de store værdier, som trues med ødelæggelse, skulle det synes en selvfølge, at man anmodede Københavns kommune om på ny at tage denne sag op til overvejelse.

Jeg kan ikke forstå, det skulle være nødvendigt at behandle denne sag i et udvalg; jeg kan i det hele taget ikke forstå, at det skulle ligge så tungt, som man fra visse sider synes. Nogen egentlig bedømmelse af de forskellige muligheder — om man skal rulle bygningen, lave kolonnade eller nedrive den — mener jeg ikke det er muligt på det foreliggende grundlag at foretage i dag. I denne forbindelse kan trafikale synspunkter ikke udelukkende være afgørende, de trafikale synspunkter må afvejes med andre, og der skal meget vægtige trafikale hensyn til, for at man vælger denne samfundsmæssigt meget dyre løsning. Men jeg tror nok, de fleste har en utryk fornemmelse af, at den omstændighed, at Københavns kommune har kunnet opnå 85 pct.s refusion af omkostningerne ved nedrivningen, kan have været af afgørende betydning for, at man har valgt denne dyre løsning; og hvis det ikke er tilfældet, er jo ingen mere end Københavns kommune interesseret i, at sagen tages op på ny, og at denne mistanke afkræftes.

Som jeg nævnte under mit spørgsmål til ministeren, er det imidlertid ikke mindst den principielle side af sagen, som interesserer mig, og jeg sagde dengang, at jeg mente,

[Paabøl.]

det var rigtigt, at hele refusionsordningen og spørgsmålet om administrationen af vejondens midler blev taget op til en principiel drøftelse. Den nuværende ordning med 85 pct.s refusion kan opfordre kommunerne til at vælge dyrere løsninger end nødvendigt, løsninger, som godt for kommunerne kan være billigere.

At det ikke alene er omfanget af denne støtte, men også den form, hvorunder den ydes, som kan have betydning, det har vi fået erfaring for inden for boligstøttelovgivningen. Vi gik jo i efteråret 1954 over til at yde støtten til boligbyggeriet i form af driftstilskud pr. m² i stedet for i form af rentelettelse, og derigennem opnåede man, at de, der bygger billigt, får samme støtte som dem, der bygger dyrt. Der er ingen tvivl om, at det er den rigtige løsning. Det må selvfølgelig ikke formindske vore bestræbelser for at få afviklet boligstøtteloven i dens nuværende form, eftersom den virker inflationsfremmende og fordyrende på byggeriet.

Hvorom alting er, så mener jeg, at denne sag burde have en let gang gennem det høje folketing, og at man hurtigt burde kunne nå til klarhed over, om den bør forelægges Københavns kommunalbestyrelse til ny overvejelse.

Poul Sørensen: Man har vist lov at påstå, at denne sag er blevet belyst fra så mange forskellige sider, at der næppe kan siges så orsfordelig meget nyt om den. Jeg skal derfor også kun gøre nogle få bemærkninger på mit partis vegne, idet jeg har forstået på den socialdemokratiske ordfører, det ærede medlem hr. Heising, at der vil blive tilføjelse til forslaget om at nedsætte et udvalg, hvori vi så kan få belyst de problemer, som man fra visse sider mener ikke er tilstrækkeligt belyst endnu.

Jeg vil imidlertid gerne gøre et par enkelte principielle bemærkninger, da nu sagen er kommet frem og er kommet frem på denne måde, og jeg vil da først fremhæve, at det høje folketing her beskæftiger sig med en bevilling til en kommune, landets største, der for så vidt er ekspederet ganske overensstemmelse med de regler, som i praksis hidtil har været gældende på dette område.

Jeg skal ikke nægte, at der kan være noget i den betragtning, at de store tilskud måske kan virke fremmende ude omkring i henseende til at gennemføre anlægsarbejder af den ene eller den anden art, når man så rundeligt får tilskud fra staten. Jeg mærkede mig også den betragtning, som det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard gjorde — og som jeg tror vi alle kan slutte op om — at man i allerhøjeste grad må have opmærksomheden henvendt på udnyttelsen af de offentlige midler. Jeg tror dog, man skal være forsigtig med at betræde den vej, man her er slået ind på: at trække en sag, som for så vidt allerede er afgjort, frem her i folketinget og drage den ind i den politiske debat for eventuelt at få det høje ting til at ændre afgørelsen — for det må vel være baggrunden for det forslag, der her er fremsat.

Jeg ved godt, at spørgsmål om anvendelse af offentlige midler kan give anledning til diskussion. Jeg husker en af de sager, som jeg i sin tid selv havde med at gøre, nemlig bevillingen af adskillige millioner kroner til en omlægning af Skive banegård og den trafik, der er knyttet hertil. Jeg ved, at man på stedet diskuterede det og ikke var enig om, hvorvidt man skulle investere en så stor sum i denne trafikopgave. Derfor må man selvfølgelig se på disse sager på længere sigt og ikke bare standse op ved en rent øjeblikkelig løsning. Man må se, hvad fremtiden bærer i sig.

Jeg vil derfor bede den ærede ordfører for forslagsstillerne og andre om at være lidt varsomme med at fastslå, at der nu skal gennemføres en helt ny praksis med hensyn til bevilling af de statsmidler, der i forbindelse med kommunale penge skal benyttes til at udbygge hele vor trafikordning.

Hvis det er det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaards mening at lægge disse sager over til finansudvalgets afgørelse og vælte mere arbejde over på de overbebyrdede ærede medlemmer, der sidder i finansudvalget, kan jeg sige, at jeg for mit vedkommende ikke tror, det vil være rigtigt at gøre finansudvalget til højesteret på disse områder. Men man kan selvfølgelig overveje, om der kan findes en mere praktisk og bedre måde at gøre det på end den, man hidtil har anvendt.

[Poul Sørensen.]

Mine synspunkter skal også i høj grad tages som udtryk for den interesse, som mit parti har i at varetage det kommunale selvstyre her i landet og ikke indskrænke det endnu mere, end det efter min mening er ved at ske.

Da sagen imidlertid skal til undersøgelse og drøftelse i et udvalg, skal jeg nøjes med disse betragtninger nu, idet jeg er ganske enig i, at hvis der kan findes andre veje, som er bedre eller lige så gode, og hvis Københavns kommune kan tilslutte sig det — og jeg har forstået, at alle anerkender, at kommunen selv til syvende og sidst må træffe afgørelsen — vil også jeg være en interesseret deltager i det arbejde, som skal foregå i udvalget.

Alfred Jensen: I forslaget til folketingsbeslutning hedder det, at der i folketinget er et meget stærkt ønske om at rette en henvendelse til Københavns kommunalbestyrelse. Jeg ved ikke, hvordan stemningen er i det ganske ting, det må den senere behandling og afstemningen afgøre. Men jeg kan i hvert fald sige, at i den kommunistiske gruppe er der ikke noget stærkt ønske om en sådan henvendelse. Jeg kan også godt sige det anderledes: vi er ikke tilhængere af, at man bruger den slags arbejdsformer.

Det reelle i denne sag er, at Københavns kommune har fået tilskuddene efter ansøgning og efter, at de betingelser, der skulle opfyldes, var til stede. Derefter har kommunalbestyrelsen truffet sin afgørelse i sagen, og der kan naturligvis være delte meninger om, hvorvidt denne afgørelse er den eneste rigtige. Der kan måske også være nogen, der mener, at den ikke er forsvarlig, men Københavns kommunalbestyrelse er nu som andre byråd den instans, der skal træffe afgørelser på de kommunale områder. Når det er kommet så vidt, at en sag ikke kan udskydes længere, så må en afgørelse, der er truffet af de ansvarlige, efter vor opfattelse stå ved magt. Det er vor stilling til denne sag.

Men når sagen nu er rejst her og der er fremsat bemærkninger om andre løsninger og om visse uheldige punkter i forbindelse med dens behandling i de forskellige instanser, vil det vel være rimeligt, at jeg også

gør et par bemærkninger om den. Jeg skal erkende, at det synes, som om andre løsninger af dette trafikproblem vil være mulige, og jeg har med interesse hørt, hvad der er blevet nævnt om at lave kolonnade, om at hæve bygningen, om ensrettet færdsel og om en ruining af bygningen. Jeg tror nok, at enhver af disse løsninger vil kunne iværksættes omend med forskellige ulemper, men hverken kolonnade, underføring eller ensrettet færdsel forekommer mig at være nogen rationel løsning eller en løsning, der vil være varig. Så vidt jeg kan se, er det eneste rationelle, at bygningen fjernes, og at der ikke opføres nogen anden bygning på området; det må være det bedste og det rigtigste. Her kan man naturligvis anføre forskellige betragtninger om de hensyn, der må tages til Østifternes Kreditforening, men hovedhensynet må dog være hensynet til trafikanterne, og det må vel være det, der er afgørende for, hvordan problemet skal løses.

Det er nævnt, at der er forskellige uklarheder i denne sag. En af uklarhederne er, hvordan det går til, at beslutningen om ruining blev opgivet og nedrivning vedtaget og dermed godkendelse af, at der opføres en ny bygning. Det forekommer mig, at de andre problemer er nogenlunde belyst, men ikke spørgsmålet om, hvorfor man opgav ruiningen, som var billigere, og som betød, at bygningen blev bevaret, og at der, hvis man tager de betragtninger, som forslagsstillerne har fremført, med i overvejelserne samfundsmæssigt blev sparet de midler, der ville medgå til opførelse af en ny bygning. Det forekommer mig, at der her er et dunkelt punkt: hvad er det, der er skyld i, at man tager så vidtgående hensyn til Østifternes Kreditforening, som det for offentligheden ser ud til der er taget?

Den kommunistiske gruppe har altså ikke et stærkt ønske om, at man retter en henvendelse som den foreslåede til Københavns kommunalbestyrelse. Jeg forstår, at sagen går i udvalg, og jeg ved naturligvis ikke, hvilket udfald behandlingen dér vil få; men skulle man komme til det resultat, at man i fællesskab vil anmode Københavns kommunalbestyrelse om at foretage en ny overvejelse og lægge problemerne endnu mere frem for offentligheden, end det er sket hidtil, vil jeg anbefale, at man også tager

[Alfred Jensen.]

spørgsmålet om, hvorfor rulningen blev opgivet, op til nærmere belysning, end det hidtil er sket. Jeg kunne også ønske, at man fik lidt klarhed over, hvorfor erstatnings-sagen ikke er afgjort endnu. Man har jo arbejdet med sagen gennem lang tid, og jeg synes, at dette problem kunne have været løst på en hurtigere og — ja, jeg kan ikke sige bedre måde, for jeg ved ikke, hvordan det bliver løst. Det forekommer mig, at jo længere afgørelsen udskydes, des mere ufordelagtig vil løsningen blive for Købenavns kommune og offentligheden, og også derfor har man interesse i at få mere oplysning om den side af sagen.

Tholstrup: Når denne sag er kommet frem i offentlighedens søgelys, skyldes det et hårdt arbejde af retsforbundets medlem af kommunalbestyrelsen, overlærer frk. Bjørner, samt menige medlemmer af retsforbundet, som i deres idealisme har prøvet at rejse en folkestemning mod dette efter mange menneskers mening utidige ødsleri og denne mildest talt overfladiske behandling af en sag af så stor økonomisk betydning. Men først da dagbladet Politiken tog fat, kom der skred i udviklingen, og det tjener dette blad til ære, så meget mere som det var i modstrid med den radikale repræsentant i byens råd, det ærede medlem hr. Rager, der ikke støttede frk. Bjørners bestræbelser, tværtimod. Det tjener også det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard til ære, at han har forsøgt at standse nedrivningen i finansudvalget. Vi kan naturligvis støtte bestræbelserne for at få sagen undersøgt til bunds, inden en eventuel nedrivning foretages.

Der er jo mange muligheder. Der har været drøftet både rulning, løftning, tunnel og kolonnader. Det er muligt, at en tunnel, så man kunne komme ind under Farimagsgade med det samme og kunne undgå krydset, var en løsning. Det er også muligt, at det havde været bedre at flytte Østifternes hus bort fra stedet, så man ikke havde ødelagt den vestlige ende af Ørstedsparken dels ved en beskæring, dels ved, at bygningen kommer til at skygge ind over den vestlige ende af Ørstedsparken, så denne bliver totalt ødelagt. Der er altså forskellige

løsninger at vælge imellem, og jeg synes ikke, at man har valgt den rigtige.

Et af motiverne har været hensynet til det ærede medlem hr. Ragers elskede elektriske sporveje, men de fortidslevninger kommer vel væk inden alt for længe, og så kunne man godt på lidt længere sigt lave en omkørsel eller ensrettet færdsel, så udadgående færdsel fra Rådhuspladsen gik øst om bygningen.

Måske skal vi alligevel være glade for, at vi på denne måde får en påmindelse om det misbrug, vejfondens midler kan friste til. I en af omegnskommunerne havde man først opnået et tilskud på de 85 pct. og derefter opkrævet så meget af de lodsejere, som fik en særlig fordel, at kommunen fik 120 pct. dækning eller 20 pct. fortjeneste, hvilket beløb sikkert er blevet benyttet på en særdeles fornuftig måde til andre kommunale opgaver. Men det var jo ikke meningen med motorskatterne, de skulle jo bruges til at lave veje for. Havde Københavns kommune ikke fået dette tilskud på 85 pct., men selv havde skullet betale, havde sagen sikkert været nærmere overvejet og alle muligheder været prøvet, før man gik til den mest kostbare løsning. Kan tilfældet her medvirke til, at de fristende momenter i tilskudsordningen fjernes i den nye lov om anvendelse af vejfondens midler, som kommer til behandling her i efteråret, er der trods alt vundet mere, end der er spildt og tabt i denne sag.

Rager: For at få lidt af småtterierne væk straks vil jeg gøre opmærksom på, at retsforbundet i sin tid var repræsenteret i det udvalg, der behandlede sagen, deltog i den enstemmige indstilling til borgerrepræsentationen, og at alle medlemmerne dengang stemte for. Så er vi færdige med det.

Sagen er rejst af dagbladet Politiken, rejst dygtigt, og det er lykkedes at få et andet knap så stort københavnsk blad, Berlingske Aftenavis, til også at gøre et stort arbejde i sagen. Min dybeste respekt for den journalistiske dygtighed, der er udvist. Men så kommer spørgsmålet: hvorfor kom det først på det tidspunkt?

Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard gjorde sig skyldig i en fejl forleden dag, da han sagde, at det først var i februar i år,

[Rager.]

at borgerrepræsentationen vedtog, at bygningen skulle nedrives, før fik offentligheden ikke noget at vide. Overfor dette har det ærede medlem hr. Heising fortalt og endogså søgt at bevise, at offentligheden længe før har vidst, at bygningen skulle rives ned. Den højtærede trafikminister var også inde på noget i den retning. Begge de herrer er endnu mere forkert afmarcheret med hensyn til kronologisk rækkefølge end det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard.

Siden betænkningen blev afgivet i første halvår af 1954, har sagen ikke været til offentlig behandling. Den kom overhovedet kun for for åbne døre ved den oprindelige behandling, fordi der blev gjort vrøvl over, at den var sat til diskussion for lukkede døre. Det kan ses i borgerrepræsentationens forhandlinger. Man holdt det alt sammen for lukkede døre. Vedtagelsen af, at bygningen ikke skulle rulles, at der ikke skulle laves noget andet, men at den skulle rives ned, kom i et lukket møde, der blev afholdt, jeg erindr det ikke nøjagtigt, i marts, april, maj i år, ikke før. Det var først dér, i dette lukkede møde, at den endelige beslutning blev taget. Vi kan ikke referere meget fra de lukkede møder, men jeg må have lov at oplyse, at overborgmester H. P. Sørensen i det møde sagde: endnu i dag er der mulighed for borgerrepræsentationen for at tage fat. Derfor gælder de oplysninger, det ærede medlem hr. Heising kom med, ikke, for de gælder et tidspunkt, da offentligheden ikke vidste noget. Offentligheden vidste ikke noget før den dag, plankeværket blev rejst. Det er det sikre i sagen.

Nå, det er nu ikke andet end lidt kronologisk udenomsværk.

Jeg bliver nødt til at sige nogle ubehagelige ting til den højtærede minister for offentlig arbejder. Den højtærede minister talte gentagne gange om Københavns magistrats „beslutninger“. Jeg vil bede den højtærede minister forsøge at sætte sig ind i Københavns kommunes forfatning. Magistraten er ingen besluttede myndighed. Magistraten har kun administrative beføjelser, det er borgerrepræsentationen, der beslutter. Jeg ser, at den højtærede minister noterer sig dette.

Der var også en anden ting, den højtærede minister var uheldig med, og den greb det

ærede medlem hr. Tholstrup. Den højtærede minister talte om sporvejslinjer ført rundt om bygningen eller en ordning af sporvejs trafikken, og det ærede medlem hr. Tholstrup hængte sig også lidt i det. Men trafikken bliver meget værre at få afviklet, hvis der kommer busser. Så skal vi have hele den kollektive trafik ned under jorden eller væk derfra. Hermed forlader jeg den højtærede minister.

Så kommer spørgsmålet om den virkning denne sag desværre har haft på den bedømmelse, som Københavns kommune bliver genstand for ude i landet, og som for mig i virkeligheden er det alvorligste ved sagen. Der tales om og peges på, at Københavns kommune, for at sige det brutalt, forstås at skære en god rem af statens ryg. Må jeg ikke i den forbindelse have lov at nævne, at indtil for få år siden blev Københavns kommune forholdt det tilskud til sine sindsygehospitaller, som den burde have. Nu har den fået et bidrag. Jeg skal ikke diskutere, om det er stort nok, men den har dog fået det; det lykkedes imidlertid den højtærede finansminister, efter at det var allerede kendt, at den skulle have det, at trække sagen så længe ud, at vi først fik det endelig termin senere, end vi egentlig burde have haft det.

Jeg kunne nævne mange andre områder, hvorpå Københavns kommune er forfordelt, meget ofte fordi magistraten, der jo ikke har besluttede myndighed, men som gerne skulle være vågen over for, hvad der sker, ikke melder sig i rette tid. Da privatbanernes forhold sidst var til behandling og det vedtoges, at 85 pct. af bidragene til pensionsreguleringen til privatbanefunktionærerne ude i landet skulle afholdes af staten sørgede man ikke for at melde sig og peges på, at man har et ganske parallelt problem i København, idet Københavns sporveje og københavnske privatbaner; man burde naturligvis i hvert fald have meldt sig og krævet de reguleringstillæg, som betales de ud over den normerede pension. Lad mig pege på en anden ting. Der tales stadig om, at Københavns kommune får 85 pct. og så regner folk med, at det er fra det øvrige land, de 85 pct. kommer til kommunen. Men det passer ikke. Det er kun 72 pct., for af samtlige motorafgifter, altså også de 85 pct., betaler København de 15

[Rager.]

det er altså kun de 72 pct. af tilskudsbeløbet, der kommer udefra. Jeg har villet nævne dette, da det er uretfærdigt at Københavns kommune er blevet udstillet i forbindelse med denne sag, således som det er sket.

Det har været en tung beslutning at træffe, at denne bygning skal nedrives, men man søger jo en gang imellem i de svære timer, hvor man sidder og overvejer, at finde en trøst, og det randt mig en dag i hu, at i sin tid byggede man fra Frederikssund over Hvalsø til Ringsted et banelegeme og belagde det med skinner fra Hvalsø til Ringsted — heldigvis ikke også fra Hvalsø til Frederikssund. Nu ligger ruinen der. Hvis man tager ud til Lyngby, vil man i øjeblikket kunne se, at en i sig selv ganske udmærket jernbanestation bliver nedrevet, og så vidt jeg ved, kommer der om nogle dage en henvendelse til os om at lukke oppe ved Thyborøn. Hvis vi gør det, tør jeg nok sige, at der i de sidste år er bekostet en del på nogle moler, der bliver overflødige. Jeg skal ikke komme ind på Hanstholm eller mere af den slags, men blot sige, at Københavns kommune må erkende, at der er gjort en fejl i sin tid, da Østifternes Kreditforening fik lov til at bygge dér, hvor bygningen nu ligger — det skete for 40-50 år siden — men da jeg ikke erindrer noget andet lignende tilfælde, skal Københavns kommune ikke råbes ud over hele landet som det sted, hvor tåberne regerer, særlig ikke, når man ser det på baggrund af det øvrige, jeg har nævnt her.

Hvad mon det egentlig kostede — det har jeg ikke rigtig fået klarhed over — da man ude på Frederiksberg skulle gøre Smallegade bredere? Langs Smallegade, Allégade og Frederiksberg Bredegade lå nogle bygninger, bygget i begyndelsen af indeværende århundrede. Man skulle som sagt gøre Smallegade bredere, og så sagde man: det var egentlig rart at lægge et rådhus her. Så rev man hele molevitten ned, og det var ganske overordentlig gode og solide bygninger. Altså, det med Østifternes Kreditforenings bygning er ikke uden fortilfælde andre steder.

Man vil måske sige: nu står han og skal undskylde sig. Nej, jeg skal ikke undskylde mig, for den beslutning, jeg har været med til at tage, er den rigtige, den objektivt

rigtige, og jeg mener i dag, at hvis vi i kommunalbestyrelsen tager sagen op til undersøgelse igen, kommer vi til det samme resultat.

Jeg beklager den måde, hvorpå kommunen tog den kritik, der blev rejst. Man var nær ved at bestride pressens frie ret til at kritisere. Magistraten, der mødes hver mandag kl. 10, mødtes i de dage og sad og var fornærmet. Man var fornærmet, i stedet for at man øjeblikkelig burde have sagt til borgmesteren for fjerde afdeling: i næste møde i kommunalbestyrelsen må du give en virkelig redegørelse for hele sagen. Det skulle have været gjort øjeblikkeligt. Derved ville man have bragt diskussionen ind på et andet plan. Frk. Bjørner gjorde det, som slet ikke skulle gøres: hun stillede et spørgsmål til borgmesteren for fjerde afdeling, og viste derved, at hun anså sagen for en ret ligegyldig petitesse; der er jo ikke mere end få minutters taletid, og der kan selvfølgelig ikke gives nogen virkelig redegørelse på de få minutter. Jeg var derfor som repræsentant for min gruppe i borgerrepræsentationen indstillet på at rette en forespørgsel til magistraten med anmodning om over for offentligheden at fremkomme med en redegørelse for hele sagen — og jeg gentager nu her, for at det ikke skal glemmes, at sagen aldrig har været behandlet for åbne døre, efter at den er afgjort; og om alle de forhandlinger, der har været ført med Østifternes Kreditforening, har offentligheden intet fået at vide. Derfor kunne det ærede medlem hr. Alfred Jensen i dag stille det spørgsmål, han stillede: er Østifternes Kreditforening blevet behandlet for godt? Jeg vil svare nej. Østifternes Kreditforening er ikke blevet behandlet for godt, men bedre, end Københavns kommune havde behøvet at gøre. Københavns kommune kunne have eksproprieret bygningen, og færdig med det! Jeg hører imidlertid ikke til dem, der mener, at en kommune med loven i hånd skal behandle institutioner og enkeltborgere, som hører til kommunens nyttige institutioner eller borgere, til lovens yderste konsekvens.

Jeg vil med åben pande erklære, at offentligt vil den vej, vi fulgte, og som overborgmester H. P. Sørensen foreslog fulgt, komme til at koste 1 mill. kr. mere eller måske 1½ mill. kr. mere, men vi tog hensyn til

[Rager.]

en institution, der gennem hele sit liv har levet i København, der i sin tid havde bygningen på Nørrevold, og til hvilken Københavns kommune har solgt den grund, som den nu skal bort fra. Helt skyldfri er vi altså ikke. Jeg ville ikke have følt, at mine hænder var helt rene, den dag jeg var med til — efter at kommunen i sin tid har sagt: dér kan I bygge, vi sælger den grund til jer — at ekspropriere, bruge rå og brutale offentlige indgreb. Derfor mener jeg, at den vej, vi gik, var rigtig. Men se, alt dette og meget mere skulle der have været redegjort for i borgerrepræsentationen, men det er ikke sket. Det skulle magistraten have sørget for, men den sørger desværre så sjældent for noget af den slags.

Nu vil man henvise dette forslag til beslutning til et udvalg. Ja, man bruger jo udvalg og komiteer, når man ikke ved, hvad man ellers skal foretage sig. Jeg har ikke spor interesse i, at sagen kommer i et udvalg. Jeg mener, man skulle vedtage denne beslutning og så se, hvad kommunalbestyrelsen vil gøre. Jeg synes, kommunalbestyrelsen, selv om dette ikke bliver vedtaget, og selv om forslaget går i udvalg, alligevel under hensyn til, at sagen aldrig har været behandlet for åbne døre, burde tage initiativet til, at den kom til behandling. Det er så heldigt, at enkeltmand inden for kommunalbestyrelsen kan gøre det.

Jeg får det let ved afstemningen her. Der er intet besvær, hverken for mig eller de andre medlemmer af kommunalbestyrelsen, for det kan ikke nægtes, at vi er under en vis anklage, og vi skal vel ikke være dommere i vor egen sag, så jeg tænker, jeg på alle kommunalbestyrelses-, magistrats- og borgerrepræsentationsmedlemmers vegne kan sige, at vi naturligvis ikke stemmer i vor egen sag. Vi anmoder det høje ting om at afgøre sagen, og jeg er kun glad ved, at jeg har haft den privilegerede stilling at kunne plædere sagen.

Poul Claussen: Når man har været med så at sige fra første færd i de forhandlinger, der har ført til, at Østifternes Kreditforenings hus nu falder som et offer for udviklingen, bliver man måske først, men ikke ret længe, forbavset over, at dette

spørgsmål nu i sidste fase kan koncentrere sig om nedrivningen netop af dette hus.

Hvad jeg derimod virkelig er forbavset over, er den nedsættende karakter, som hele omtalen såvel i pressen som også delvis her i det høje ting har haft. Det er blevet skrevet, at Københavns kommunalbestyrelse har gjort sig skyldig i utidig ødslen med statens penge, at 10—15 millioner er smidt væk for en gadeomlægnings skyld, at den har været udvist en storslået dumhed, der burde kunne erkendes. Der er ikke blevet levnet de mennesker, der har været med til at tage disse beslutninger, ret meget. Man har ikke været eller har ikke ønsket at være opmærksom på, at den nedrivning, der sker, er en petitesse i et projekt af et omfang, der drejer sig om nogle snese millioner kroners investering. Ingen har formået at se spørgsmålet i denne større sammenhæng. Ingen, siger jeg, jo, jeg skylder at sige, at fra enkelt side er der kommet en erkendelse heraf frem. Den skyldes dagbladet Politiken, der den 26. august 1930 havde en stort opsat artikel, hvori det hedder — må jeg have lov at citere, hr. formand —:

„Naturligvis er det rigtigt, at man Vestre Boulevard har den store, brede direkte trafikåre fra den voksende byde på Amager og ind til den øvrige by — og man har en glimrende fortsættelse af den i Gyldenløvesgade. Men man har simpelthen låset af mellem de to gader. I trafikale henseende ender Vestre Boulevard blindt ved Jarmers Plads. Trafikken kan dreje til højre mod Nørrevold eller fortsætte lige ud gennem Jarmersgade mellem Teknologisk Institut og Østifternes Kreditforenings bygning, men begge disse to frakørsler virker i praksis som en hindring for en virkelig gennemgående trafik“, og senere tilføjes:

„Østifternes Kreditforenings bygning ligger lige akkurat i vejen for Vestre Boulevards gennemføring til Gyldenløvesgade — vil man låse op for boulevarden og skabe den store trafikåre, kan det kun ske over denne bygnings ruiner.“ Det var den 26. august 1930. Det kan man kalde at være fremsynet.

Nu står vi så i den mærkelige situation at denne fremsynethed gør sig gældende

[Poul Clausen.]

form af en beslutning, der tilsigter at realisere de udmærkede planer, der her blev skitseret — og så møder man ikke alene ikke tilslutning, men man ser en plakat på plankeværket omkring nedrivningen, som er sat op af det samme dagblad, Politiken, og hvorpå der står: „Vi er også modstandere af nedrivningen af Østifternes Kreditforenings bygning.“

Nej, det er led i en noget større plan. Det ærede medlem hr. Heising har i dag gjort rede for detaljerne, og jeg skal ikke gentage, hvilke store planer det faktisk er, man her har set sig nødsaget til at realisere. Hele trafikledningen fra Amager over Rådhuspladsen og nordvest, vest og nord ud går igennem den smalle Jarmersgade. Det er en håbløs situation, og det er lige så håbløst at forsøge at lave ensretning; med hensyn til denne mulighed er der sagt mangt og meget, og navnlig er disse spørgsmål undersøgt i det udvalg, der har været nedsat af Københavns kommunalbestyrelse. Jeg synes ikke, man behøver at være så vild på kareten med hensyn til bedømmelsen af, hvad det er, der betyder noget i de store trafikårer; det er bredde og atter bredde, det kommer an på, og er man i tvivl om, at det, der laver den egentlige ravage i trafikken, er den svingende trafik, skal man bare stille sig op — det behøver ikke engang at være i myldretimerne — et sted på en af de gader, der krydser ved Nørreport Station; så får man at se, hvilket kaos der kan komme ud af det, når trafikken ikke er ordnet på tilfredsstillende måde og ikke kan være det på grund af manglende bredde i gaderne.

Det forekommer mig mærkeligt, at nyordningen af trafikforholdene her i hovedstaden netop på dette punkt er blevet udsat for så kritiske betragtninger og så sønderlemmende en bedømmelse. Forholdet er jo det, at problemet vil vise sig mange andre steder her i byen. Sidst har vi i finansudvalget — såvidt jeg husker enstemmigt — vedtaget en bevilling på 185 000 kr.

til udarbejdelse af et skitseprojekt, der blandt andet indeholder nedrivning af de såkaldte sukkerhuse på Christians Brygge og i Slotsholmsgade nær stranden. Disse er erhvervet ved et flersidet magelæg mellem staten og kommunen for at tilvejebringe en tilfredsstillende trafikordning langs havnen og samtidig give mulighed for en udvidelse af den røde bygning. Det betyder nedrivning af huse, der absolut ikke er kondemnable i dette udtryks almindelige betydning; de nedrives som offer for en trafikordning og en nybygning — nøjagtig det samme forhold som ved H. C. Andersens Boulevard og Østifternes Kreditforening.

Hvis dette projekt virkelig kan underkastes en lignende sønderlemmende kritik som den, vi har været ude for her, synes jeg, man hurtigst skulle tage spørgsmålet op til ny forhandling i det høje ting, inden man giver flere penge ud end de 185 000 kr. til skitseprojektet. Jeg kan ikke se nogen forskel i disse to projekter; de ligner nærmest hinanden til forveksling i mine øjne. Kun på et eneste punkt kan de siges at være forskellige: medens jeg tror, at aftalerne om magelægget og de økonomiske forhold i det hele taget vedrørende sukkerhusprojektet er i orden, står der endnu tilbage en voldgiftsafgørelse af den erstatning, som Østifternes Kreditforening skal have for at afstå sin bygning. Men jeg kan ikke tænke mig, at denne sidste omstændighed skulle involvere nogen stor forskel på de to tilfælde.

Det hedder i forslaget til beslutning, at man skal tage spørgsmålet op til overvejelse, således at det kommer til at ligge klart for befolkningen, om det ikke er muligt at gennemføre en forsvarlig løsning, uden at bygningen nedrives. Jeg gad nok vide, hvordan man skulle bære sig ad med at gøre det klart for befolkningen. Jeg er tilbøjelig til at tro, at en klargørelse gennem pressen, sådan som denne sag har udviklet sig, vil have meget små udsigter til at blive accepteret.

Jeg forstår ikke, at det ærede medlem hr.

[Poul Claussen.]

Paabøl kunne være i tvivl om, hvorfor denne sag ligger så tungt. Jeg er meget tilbøjelig til at tro, at det ærede medlem kan påtage sig en del af ansvaret for, at den er kommet til at ligge så tungt. I det hele taget kan de ærede medlemmer, der har fulgt denne sag fra den første gang, den blev behandlet i pressen, vist ikke frigøre sig for et ansvar for, at det er kommet til at ligge så tungt med den, som man siger.

Efter min opfattelse er den beslutning, der er truffet af Københavns kommunalbestyrelse om Østifternes Kreditforening, ikke alene — som det fremgår af, hvad der er sagt her i dag — en velovervejede beslutning. Efter min opfattelse har det været den eneste acceptable mulighed af dem, der forelå. Den rummer efter min opfattelse et fremsyn, som man ikke skulle laste Københavns kommunalbestyrelse for, og jeg er overbevist om, at hvis denne plan ikke var blevet realiseret, ville man med god grund i løbet af en kortere årrække kunne have bebrejdet samme kommunalbestyrelse, at den ikke havde haft den kommende udvikling tilstrækkeligt for øje.

Nu bliver sagen altså af en eller anden grund henvist til et udvalg. Jeg vil slutte med den bemærkning, at skulle den — hvad den vel gør — en dag komme til afgørelse her i tinget, vil jeg afgive min stemme imod fremme af denne henstilling.

Jørgen Jørgensen (Ullerup): Jeg plejer aldrig frivilligt at indlade mig på et slagsmål om en sag, der er afgjort; men jeg vil gerne benytte lejligheden til at takke det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard for den absolution, han gav mig i sin fremsættelsestale. Den er meget værdifuld for mig, fordi den blev givet af et medlem, der har den tilstrækkelige moralske standard og parlamentariske bredde til at kunne uddele henholdsvis irettesættelser og anerkendelser. Jeg er glad for det, selv om det står mig ganske klart, at det var på grund af mine ringe evner, jeg fik denne absolution.

Jeg vedstår naturligvis den beslutning, jeg som minister har været med til at træffe, om et vejfondstilsbud på 85 pct. af det beløb, der dengang var tale om. Jeg er ked af, at det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard nu ikke mere synes at være enig

med mig i, at forslaget om rulning af bygningen var et fornødt forslag; jeg forstod af det ærede medlems fremsættelsestale og af hans indlæg i dag, at det ærede medlem kun var relativt tilfreds med beslutningen om at rulle bygningen, men mere end relativ tilfredshed kan man naturligvis ikke forvente. Det er jo muligt, at jeg også har misforstået dette, og det er der så ikke noget at gøre ved.

Sådan som loven er formet, må der foretages en fordeling af et vist antal millioner kroner om året — i det år, jeg havde den ære at være minister, var det vist 45 mill. kr., det drejede sig om — og enhver af disse fordelinger vil kunne kritiseres. Enhver minister vil, selv om han med sine embedsmænds bistand prøver på at foretage disse fordelinger så nøjagtigt som muligt, alligevel kunne kritiseres. Derfor har jeg ikke spurgt imod at medvirke til, at man, både af hensyn til den nuværende minister og til kommende ministre for offentlige arbejder, prøver på at finde frem til en anden ordning, således at det ikke blev så ubehageligt et job for den til enhver tid siddende minister at skulle foretage disse fordelinger, der som sagt altid vil kunne gøres til genstand for kritik, ligegyldigt hvad han gør. Om det så skal være et af finansudvalget nedsat vejudvalg, der skal rejse rundt i landet og se, hvad det er, der foregår, vil det tilkomme fremtiden at tage stilling til.

Men altså — det, der er fordelt gennem årene, kunne i masser af tilfælde være fordelt på en helt anden måde; og ganske som denne sag har været genstand for en voldsom kritik og en voldsom diskussion, vil det være en let sag for mange medlemmer af det høje ting at finde andre sager ude omkring i landet, som kunne gøres til genstand for en lignende kritik. Derfor vil jeg for mit vedkommende sige, at den beslutning, jeg har været med til at træffe, står jeg ved, når der til sin tid skal træffes en afgørelse her i salen angående denne sag.

Ministeren for offentlige arbejder (Lindberg): Da jeg forstår af den debat, der har været ført, at det er hensigten at nedsætte et udvalg til at se nærmere på denne sag, skal jeg prøve at fatte mig så kort, som det er muligt.

Må jeg allerførst sige til det ærede medlem

[Ministeren for offentlige arbejder.]

hr. Rager, at det ærede medlem ikke for min skyld behøver at oprette nogen studiekreds om Københavns kommunes forfatning. Jeg er mig ikke bevidst at have beskyldt magistraten for at være den, der har vedtaget, at huset skal rives ned. (Afbrydelse af Rager). Jeg er helt sikker på, at det, jeg sagde, var, at kommunalbestyrelsen enstemmigt har vedtaget beslutningen. Hvis det ærede medlem hr. Rager tvivler, kan han jo, når fortrykket kommer, se, hvad jeg har sagt — og så eventuelt korrigere mig. I øvrigt synes jeg, at det ærede medlem hr. Rager i høj grad har lagt tingene skævt op. Det ærede medlem hr. Ragers tale gik jo ud på, at der burde have fundet en offentlig diskussion sted i kommunalbestyrelsen om hele dette problem; men der er da ingen i det høje ting, der har lettere adgang end det ærede medlem hr. Rager til at få rejst en sådan diskussion. Hvis det ærede medlem hr. Rager har fulgt mit første indlæg her, vil han have lagt mærke til, at jeg sagde, at der af borgerrepræsentationens formand var givet hvert enkelt medlem adgang til at rejse sagen. Altså, ærede medlem hr. Rager: der er fri adgang! Det er bare at udtrykke et ønske, så er sagen til diskussion i Københavns kommunalbestyrelse! Derfor synes jeg, det er lidt underligt, at det ærede medlem står her og beklager sig over, at man ikke kan få sagen frem deroppe, når det ærede medlem faktisk er den eneste af dem, der har rejst sagen her i tinget, som har mulighed for det.

Må jeg sige til det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard og for så vidt også til det ærede medlem hr. Paabøl, der begge synes, jeg lægger for megen vægt på spørgsmålet om det kommunale selvstyre, at det kan godt være, vi er lidt uenige derom, men jeg ser nu noget væsentligt i hele det spørgsmål.

Nu kan det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard jo nok hævde: det er kun en venlighed, dette her, det er en venlighed over for Københavns kommunalbestyrelse; det er sådan i al venlighed, vi vil snakke med jer. Men for dem, der lagde nøje mærke til det ærede medlems fortsættelse, kom det tydeligt frem, at det ikke var meningen, at henstillingen skulle modtages med uvenlighed — altså underforstået: hvis folketinget

vedtager det foreliggende forslag til folketingsbeslutning, så har Københavns kommunalbestyrelse værsgo at rette sig efter det og ændre den beslutning, man én gang har taget. Det er det, der ligger bag ordene; man kan så diskutere, hvor megen venlighed der ligger i det. Det er underordnet for mig; det afgørende for mig er, at man i denne sag er gået regelret frem efter love og bestemmelser, at der er givet et tilsagn til Københavns kommune om et vist antal millioner kroner, ikke på den måde, at tilsagnet kun er givet under den forudsætning, at huset blev rullet; nej, tilsagnet er givet under den udtrykkelige forudsætning, at hvis man ikke kunne rulle huset, var pengene også til rådighed til nedrivning. Det er det, der er sket, og så synes jeg, det er en alvorlig sag, at det høje ting begynder at hæve pegefingeren i en sag, der er afgjort, og forsøger at gribe ind i det kommunale selvstyre, for noget sådant kan efter min opfattelse få vidtgående konsekvenser.

Vi bevilger årlig mange forskellige tilskud af vejfonden til amtskommuner og bykommuner, og skulle vi i ret mange tilfælde komme ud for noget tilsvarende som i denne sag, kunne det dels komme til at optage en væsentlig del af det høje tings tid, dels også blive ret alvorligt for amtskommunerne og bykommunerne, fordi de, når de havde lagt deres vejanlæg til rette, kunne risikere, at nu ville folketinget gribe ind i sagen.

Jeg beder altså de ærede medlemmer hr. Bertel Dahlgaard og hr. Paabøl om at tænke lidt videre i denne sag end til dette, at man nu vil statuere et eksempel over for Københavns kommune.

Må jeg sige til det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard, at jeg har ikke ønsket — det må være en misforståelse, hvis man har opfattet det sådan — at det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard skulle rette noget angreb på den tidligere trafikminister, det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Ullerup), absolut ikke, det kunne aldrig falde mig ind. Men jeg har sagt, at hvis der skulle rejses nogen anklage i denne sag, måtte den placeres dér, på nøjagtig samme måde, som hvis man fra en eller anden side mente, jeg i min ministertid havde delt vejfondstilskud ud på en måde, der kunne kritiseres; så måtte det være en kritik over

[Ministeren for offentlige arbejder.]

for mig og ikke over for dem, der havde fået tilsagnet.

Jeg skal ikke trække debatten længere ud, kun henstille, at man i det udvalg, som nu skal nedsættes, undersøger også de ting, jeg her har fremdraget vedrørende det kommunale selvstyre; så tror jeg, der vil være adskillige, som — enten de nu er tilhængere eller modstandere af forslaget til folketingsbeslutning — kommer i tanker om, at det vist er klogest at lade denne sag ligge, sådan som den ligger.

(Kort bemærkning).

Rager: Jeg vil gerne sige til den højtærede minister, at det, som skete her, er noget af det allerværste, der kan ske: at ministeren ikke selv lagde mærke til, at han nogle gange sagde „magistratens beslutning“. Der foreligger ingen sådan beslutning om sagen her, og ikke desto mindre har ministeren her fra talerstolen brugt udtrykket „magistratens beslutning“. Så stærkt er denne sprogbrug indlevet. Man ser det jo også i lovforslag, som vi får forelagt, og i hvis tekst der fra gammel tid står: den og den institution ude i landet, i København magistraten. Det er jo heller ikke rettet endnu. Det er 20 år siden, vi fik den nye forfatning for Københavns kommune, og endnu skal man ved en lejlighed som denne stå og bruge tid til at korrigere.

Ordføreren for forslagsstillerne (Bertel Dahlgaard): Jeg skal kun fremsætte en enkelt bemærkning til den højtærede minister, der mente, at jeg skulle have udtalt, at forslaget her var stillet som en venlighed mod Københavns kommune. Det tror jeg ikke jeg nogen sinde har sagt. Dette forslag er fremsat ud fra en samfundsmæssig vurdering af, hvad der foregår i Københavns kommune på dette område — og foregår med statsmidler. Men jeg har sikkert sagt, at der ligger ikke nogen uvenlighed deri over for Københavns kommune. Og når den højtærede minister siger, at mine bemærkninger skulle opfattes på den måde, at jeg ønskede, folketinget skulle sige til Københavns kommune: værsgo, I skal gøre sådan og sådan, så er der ikke nogen som helst baggrund derfor. Min

bemærkning tog sit udgangspunkt i dette, at folketinget må kunne vente, at man fra Københavns kommunes side heller ikke udviser uvenlighed på den måde, som det har fundet udtryk i den tonart, som af den pågældende borgmester og en borgerrepræsentant er anvendt i udtalelser til pressen.

Jeg føler mig i øvrigt overbevist om, at de forskellige synspunkter og argumenter, der på nuværende tidspunkt kan fremføres, nu ligger nogenlunde klare for offentligheden. Jeg skal derfor kun fremsætte nogle få yderligere bemærkninger.

Jeg er nødt til at sige et par ord til socialdemokratiets ordfører, det ærede medlem hr. Heising. Det ærede medlem begyndte med at tale om, hvor vigtig gennemførelsen af denne trafikåre var, hvor vigtigt det var ikke at skabe en flaskehals på dette sted og alt det dér. Det er der ingen uenighed om; det vedkommer ikke det, vi drøfter i tinget nu. Det ærede medlem fremsatte derefter med nogen forargelse en bemærkning om, at dette spørgsmål virkelig aldrig var blevet behandlet i Københavns kommune ud fra snævre økonomiske betragtninger som f. eks. hensynet til de 85 pct.s tilskud fra staten. Men hvorfor argumenteres der da så hele tiden under denne sags behandling fra Københavns kommunes side med de 85 pct.? Man argumenterede med det over for pressen i et pressemøde, man argumenterede med det i borgmesterens tale i sin tid, man argumenterede med det i den betænkning, som blev afgivet af borgerrepræsentationen, og hvor man udtrykkelig anførte, at det hele kun drejede sig om $\frac{1}{4}$ mill. kr. til den ene eller den anden side, da man ville få de 85 pct.

Det ærede medlem hr. Heising var på nippet til at sige, at jeg skulle have gengivet ukorrekt, hvad den konservative ordfører havde fremsat om denne sag i borgerrepræsentationens møde. Højtærede formand, jeg er ked af, at jeg må bede om tilladelse til et kort citat, men jeg synes, jeg er nødt til det over for denne udtalelse. Den konservative ordfører i borgerrepræsentationen, hr. Wassard Jørgensen, udtalte:

„Det har vist sig, at man økonomisk set må sige, at kommunen kommer til at stå nogenlunde ens, hvad enten man vælger den ene eller den anden løsning,

[Bertel Dahlgaard.]

altså hvad enten man vælger at nedrive bygningen og opføre den et andet sted eller at rulle bygningen eller at lade bygningen blive stående. Der er naturligvis en forskel for kommunen i udgifterne, men efter at vi har fået sikkerhed for, at vi kan få vejfundsstøtte dertil, bliver forskellen ikke så stor.“

Jeg tror, ærede medlemmer vil give mig ret i, at der derfra ikke er langt til at ræsonnere: hvis man ikke havde kunnet få tilskud til nedrivning af Østifternes bygning, ville man mon så have handlet på samme måde? Jeg tror det ikke. Den fejl, som det forekommer mig ærede medlemmer begår her i dag, navnlig den socialdemokratiske ordfører, er den, at man på nuværende tidspunkt fremstiller det, som om den eneste forsvarlige løsning er en nedrivning af Østifternes bygning, til trods for at der under sagens behandling har været peget på en række løsninger, som opgives — også rulningen — med den argumentation, at det koster ikke mere at nedrive bygningen. Det forekommer mig i øvrigt, at ærede medlemmer, ikke mindst det ærede medlem hr. Poul Claussen, sammenligner, hvad dette her koster, med, hvor mange penge man giver ud på en række andre områder. Den slags argumenter giver jeg ikke meget for. Det er noget, jeg meget ofte er ude for, at man, når man skal forsvare en dårlig sag, siger: se, hvor mange penge der gives ud på andre områder, så kan vi også gøre det her. Det er noget af det farligste inden for det offentlige økonomiske liv.

Til det ærede medlem hr. Rager skal jeg blot gøre en bemærkning, for at der ikke skal fremkomme nogen misforståelse. Det ærede medlem talte vist i mange henseender meget rigtigt og fremsatte jo generelle udtalelser om statens stilling over for Københavns kommune i økonomisk henseende. Jeg vil gerne understrege, at jeg har ikke i den henseende på noget punkt — og heller ikke tidligere — stillet Københavns kommune i gabestokken. Det, det drejer sig om her, er anvendelsen af de statsmidler, der her er tale om, hvorvidt de skal anvendes på en måde, der medfører et samfundsmæssigt stort spild, eller de skal anvendes på en samfundsmæssigt forsvarlig måde.

Jeg glemte før en bemærkning til det ærede medlem hr. Heising. Det ærede medlem fremhævede en hel række udtalelser, der er fremsat i pressen, og det fremgik af disse citater, at det drejer sig om en reportage; men jeg synes næsten alligevel, at det argument, som det ærede medlem hr. Poul Claussen fremsatte angående, hvad der var sagt i pressen, var stærkere, idet det ærede medlem har fundet en udtalelse i Politiken, der har stået der for 26 år siden.

Så har jeg blot en bemærkning til det ærede medlem hr. Poul Sørensen. Jeg havde indtryk af, at det ærede medlem et øjeblik tænkte sig, at det kunne måske være meget rart at forlægge diskussionen til Skive, til Skive banegård, idet han spurgte, hvad var der ikke kostet på Skive banegård?

Den oprindelige bevilling hertil, vedtaget af folketinget, var vist på 11 mill. kr., og det var i sandhed meget. Det drejer sig om en gammel sag, idet der i mere end en menneskealder havde været spørgsmål om at flytte Skive banegård. Denne banegård er jo ikke en gennemkørselsbanegård; når man kommer til Skive og skal videre til Struer, skal man køre helt ind til banegården og derefter bakke tilbage og på tilsvarende måde den modsatte vej. Det drejer sig om noget, som har været utåleligt på grund af de to jernbaneoverskæringer, der går midt gennem byen, og hvor al rangering foregår, men det er en sag for sig. Jeg kunne dog måske have grund til at sige til det ærede medlem, at gennemførelsen af denne plan på det pågældende tidspunkt har vi inden for det radikale venstre i Skive været imod. Dengang denne sag forelå til afgørelse, stillede den radikale gruppe i Skive byråd forslag til beslutning om, at det

„af hensyn til de store erhvervsinteresser, der knytter sig til fremskaffelse af mere plads ved havnen, foreslås, at første etape af havneudvidelsen søges gennemført hurtigst muligt, selv om banegårdsflytningen derved må udskydes en kortere tid.“

Forholdet er det, at man stod over for et valg, idet ministeriet spurgte: vil man gennemføre en udvidelse af Skive havn, eller vil man gennemføre en flytning af banegården? Det radikale venstre havde den anskuelse, at man måtte sætte de erhvervsmæssige økonomiske forhold i for-

[Bertel Dahlgaard.]

grunden. Det ville måske være rigtigt, om det ærede medlem engang kom med mig til Skive. Jeg er sikker på, at det ville være frugtbart for det ærede medlem, for i Skive bestræber det radikale venstre sig altid på at forene en økonomisk forsvarlig politik med sikringen af en fremskridtsvenlig udvikling.

Må jeg dernæst fremsætte endnu en bemærkning i anledning af det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Ullerup)s udtalelse. Jeg er ærlig talt dybt bekymret over, at det ærede medlem kan nænne at blive fornærmet på mig, fordi jeg har sagt, at jeg ikke vil angribe ham. Det er, synes jeg, noget af det mest rystende, jeg har været ude for. Men selv om jeg er enig med det ærede medlem i, at en trafikministers dispositioner med hensyn til fordelingen af disse mange penge ikke kan undgå at blive genstand for kritik, måske somme tider berettiget, måske somme tider uberettiget, må jeg have lov til at sige, at når en minister deler disse mange millioner ud, samtidig med at han står som statens repræsentant og siger, at han aldrig har kunnet forstå, at Københavns kommune ville ofre millioner på dette projekt, og at det er hans opfattelse, at det ikke er trafikalt nødvendigt at rive bygningen ned, men at det kun er et skønhedsspørgsmål — og det har han aldrig lagt skjul på over for partifællerne i Københavns borgerrepræsentation og magistrat — så er det angribeligt.

(Kort bemærkning).

Poul Sørensen: Jeg vil gerne sige til det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard, at så vidt jeg erindrer sagen om Skive banegård — det er jo 3-4 år siden — er jeg ganske klar over, at det meget store projekt omkring banegården var én side af sagen og havneudvidelsen en anden side af sagen. Man diskuterede tidspunktet, det erindrer jeg meget vel. Men den betragtning, jeg gerne vil bringe ind i sagen for at belyse de vanskeligheder, der kan følge, hvis den fremgangsmåde skal anvendes over for store bevillinger ude i landet, som det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard foreslår her, er, at det ville vist ikke være svært, hvis man piskede stemningen op mod bevillingen på de 11 mill. kr. til Skive banegård, og hvad

dertil hører, at få flertal her i salen for, at der er områder, som er dårligt betjent med veje, Vestjylland eller andre steder, og som snarere burde være kommet i betragtning end dette foretagende. Jeg siger til det ærede medlem: jeg har været med til at træffe denne beslutning og står bag den, og hvis sagen blev rejst, ville jeg forsvare afgørelsen, sammen med det ærede medlem åbenbart. Men hvis bevillingssager skal føres frem på den måde, som denne er blevet det, ville det se ganske ejendommeligt ud. Der kan siges mange bevingede ord mod bevillingen i Skive, og hvad dertil hører, og jeg har hørt, at mange på egnen har rystet på hovedet over, at disse penge blev bevilget.

Jeg tror, man skal udvise nogen varsomhed; det er egentlig latterligt at ville give det ærede medlem råd; jeg ved jo, hvilket svælg der er imellem det ærede medlem og de almindelige medlemmer her i salen, men hvis jeg kunne det, hvad jeg altså end ikke tør forsøge, ville jeg blot pege på, at den selvstændige, frie kommunale forvaltning lider et knæk, hvis den fremgangsmåde, som det ærede medlem her vil anvende, skal videreføres på mange andre områder. Det ærede medlem må regne med, at det ikke er ham alene, der har mulighed for at bestemme, over for hvilke sager denne fremgangsmåde skal bruges; også andre kan rejse sager her i salen. Det var det, jeg gerne ville udtrykke med mine ord før.

(Kort bemærkning).

Jørgen Jørgensen (Ullerup): Min bemærkning om, at jeg syntes, det var synd, gik på nedrivningen af bygningen og ikke på rulningen. Fjernelsen af bygningen anser jeg for at være en nødvendighed for at skaffe den plads, som det efter min opfattelse også trafikalt er nødvendigt at skabe på dette sted. Når det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard understreger min bemærkning om, at jeg syntes, det var synd at ofre alle disse penge, må jeg oplyse, at det var min opfattelse, at det var synd at ofre dem på at nedrive bygningen; jeg regnede dengang med, at det var teknisk muligt at rulle bygningen tilbage, uden at det kunne skæmme noget som helst.

(Kort bemærkning).

Ordføreren for forslagsstillerne (Bertel Dahlgaard): Jeg er glad for at høre, at det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Ulstrup) og jeg altså i hovedsagen er enige om den foreliggende sag.

Til det ærede medlem hr. Poul Sørensen vil jeg sige, at det er muligt, at bevillingen til Skive banegård var angribelig ... (*Afbrydelse*) ...

Formanden: Jeg henstiller, at man ikke afbryder.

Ordføreren for forslagsstillerne (Bertel Dahlgaard): Der er nu det at sige, at bevillingen til Skive banegård i formel henseende ikke kan sammenstilles med den bevilling, det her drejer sig om. Det var ikke en bevilling, der af vejfondens midler tildeltes af en suveræn minister, men den var optaget på finansloven og enstemmigt vedtaget her i tinget. Der er ting deri, der kan kritiseres, og det var det, det radikale venstre gjorde i Skive, og det er det, jeg har villet gøre opmærksom på. Der er jo ikke så megen grund til at henvende den bemærkning til mig, eftersom det var de konservative i Skive, der sammen med socialdemokratiet gennemførte sagen i byrådet. At det ærede medlem har truffet mennesker i Skive, der stadig kritiserer bevillingen, er sikkert rigtigt; der er så mange radikale i Skive, så det ærede medlem må have truffet en af dem.

Formanden: Jeg gør opmærksom på, at der endnu er indtegnet flere talere.

(Kort bemærkning).

Poul Sørensen: Jeg lyttede med særlig interesse til det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaards første indlæg, hvori det ærede medlem stærkt fremhævede, at man skulle være varsom med offentlige midler. Jeg er ikke gået ind i nogen som helst debat om, hvorfra midlerne kommer. Det er offentlige midler, de behøver ikke at være fra den ene eller den anden kasse; det er statens penge, de fleste af dem. Jeg vil derfor gentage, at det, jeg har talt om, er den uheldige fremgangsmåde, at man sætter en enkelt bevilling til diskussion, således som det er sket her på det ærede medlems foranledning. Det

ville være urimeligt, om det fremefter skulle være den form, hvori mangt og meget skal ske; og jeg forsøger at indprente det ærede medlem, at det ærede medlem må regne med, at han ikke har eneret på den slags ting, men at også andre har lov til at tage spørgsmålene op og diskutere dem, således som det er sket i dag.

Heising: Jeg har naturligvis lyttet med meget spændt opmærksomhed til de bemærkninger, som det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard har gjort under denne sags behandling i tingets møde i dag. Jeg har navnlig fæstet mig ved, at det ærede medlem systematisk støvsuger enhver gengivelse af forhandlingerne i borgerrepræsentationen for enhver antydning af, at man har betragtet sagen ud fra trafikmæssige og tekniske synspunkter. Med en ganske monoman energi kaster det ærede medlem sig over enkelte udtalelser, river dem ud af deres sammenhæng og nægter at anerkende, at borgerrepræsentationens medlemmer har anlagt færdsmæssige, økonomiske og samfundsmæssige betragtninger; det fører jo ingen vegne, når man på den måde prøver på at skyde andre ganske ensidige betragtninger i skoene.

Jeg lyttede også for at høre, om vi nu endelig skulle få en virkelig påvisning af, at det var en samfundsmæssigt uforvarlig løsning, Københavns kommune havde vedtaget, eller en påvisning af, at det ærede medlem kunne dokumentere, at der var andre løsninger af de trafikmæssige problemer, der var lige så gode som den løsning, Københavns kommune har vedtaget at gennemføre; men der var ikke noget, og derfor føler jeg mig til sidst som den lille uskyldige dreng i H. C. Andersens eventyr „Kejserens nye klæder“, der spontant udbrød: „Ja men han har jo ikke noget på!“ Af hensyn til tingets værdighed og velanstændigheden gør jeg opmærksom på, at dette skal forstås i overført betydning. Man kan jo også sige, at det ærede medlem møder herinde indsvøbt i nogle gamle numre af Politiken.

Det ærede medlem hr. Tholstrup søgte at sætte en glorie om hovedet på borgerrepræsentant frk. Bjørner. Herregud, skal frk. Bjørner nu have en glorie om sig? Måske trænger frk. Bjørner til det, men hvad er

[Heising.]

sandheden om frk. Bjørners indsats og optræden i denne sag? At frk. Bjørner ikke tog ordet ved sagens forelæggelse, ej heller da man ved to senere lejligheder beskæftigede sig med arbejdet på H. C. Andersens Boulevard, og slet ikke ved den afgørende fase i forhandlingerne, nemlig i det møde, hvor man besluttede at udvide Jarmersgade med eller uden nedrivning, med eller uden rulning af Østifternes Kreditforenings bygning. Frk. Bjørner stemte for, og frk. Bjørner har ikke på noget tidspunkt angivet nogen anden løsning. Først i februar måned i år har frk. Bjørner på et lukket møde under behandlingen af en redegørelse af overborgmesteren uden for dagsordenen erklæret, at hun var fuldstændig klar over, at hendes bemærkninger kom post festum, og det eneste bidrag, hun kunne give, var en opfordring til at udsætte sagen. Det kan jeg ikke se giver det ærede medlem hr. Tholstrup nogen berettigelse til at sige, at det er frk. Bjørner, der har fremlagt denne sag for offentligheden.

Det ærede medlem hr. Paabøl mente ikke, at vi skulle tage så tungt på denne sag. Jeg ved ikke, hvem det er, der tager tungt på den. Det forekommer mig, at når man lægger så megen vægt på at få fastslået, at Københavns kommune skulle have handlet samfundsmæssigt mindre hensynsfuldt, så er det at tage tungt på sagen. Det ærede medlem sagde, at hvis det ikke havde været afgørende for Københavns kommune, at den opnåede vejfondstilskud, så kan kommunen ved at tage sagen op igen påvise dette. Må jeg spørge det ærede medlem: skal jeg forstå det sådan, at det ærede medlem og hans parti vil være tilfreds med en klar udtalelse fra borgerrepræsentationen om, at det ikke har været afgørende for Københavns kommune med hensyn til, hvilken løsning man skulle vælge, at der var 85 pct. vejfondstilskud? Og er det ærede medlem opmærksom på, at en sådan tilkendegivelse allerede foreligger?

Jeg skal i øvrigt ikke forlænge debatten, men én ting må jeg endnu sige. Det er til det ærede medlem hr. Rager, som desværre gjorde, hvad han kunne for at sprede forvirring over visse dele af denne sag, bl. a. ved at hævde, at den endelige beslutning om nedrivning er taget i et lukket møde i bor-

gerrepræsentationen i år. Det skal vel være mødet den 23. februar. Det ærede medlem hr. Rager har ikke ret. (Rager: Nej, det var det næste; det var ikke den 23. februar, det var senere!). På et senere møde er der overhovedet ikke truffet nogen som helst beslutning i den retning, bortset fra en beslutning om at henvise erstatningsspørgsmålet til en taksationskommission. Det er de ting, der har været behandlet i det lukkede møde. (Rager: Hvornår er det så endeligt vedtaget?).

Formanden: Jeg henstiller, at man ikke afbryder taleren.

Heising: Den endelige afgørelse er truffet i det øjeblik, Østifternes Kreditforening nægter at indgå en overenskomst med Københavns kommune om rulning af Østifternes Kreditforenings bygning. Det fremgår klart af borgerrepræsentationens beslutning fra 1954, at når denne forudsætning ikke kan siges at være til stede, så kommer den anden mulighed ind i billedet, og dermed er i virkeligheden givet, at beslutningen er truffet. Når overborgmesteren ikke desto mindre i et lukket møde i februar i år bad om lejlighed til at afgive en redegørelse til borgerrepræsentationen, så ved det ærede medlem hr. Rager, at det netop skete, fordi Østifternes Kreditforening stod over for at skulle påbegynde sit byggeri og derfor ønskede en udtalelse om, at der ikke kunne være tale om at genoptage spørgsmålet om en rulning. Det var det, overborgmesteren ønskede at redegøre for, hvorefter han føjede til, at da Østifternes Kreditforening endnu ikke havde påbegyndt sit byggeri, var vi i den situation, at vi kunne ændre vor beslutning; men overborgmesteren kunne ikke foreslå noget, og borgerrepræsentationen kunne ikke foreslå noget. Det var en sag, der blev behandlet uden for dagsordenen, og hvor der naturligvis ikke kunne tages bestemmelse. Der er ingen i borgerrepræsentationen, der senere har ønsket, at der skulle ændres ved den beslutning, der én gang var truffet.

Tholstrup: Det ærede medlem hr. Rager sagde, at retsforbundet ikke gik imod denne ordning i 1953. Det er rigtigt, at retsforbundet dengang ikke gik imod at be- myndige borgmesteren til at finde frem til

[Tholstrup.]

den bedste løsning, og herunder var rulning særlig fremhævet. Altså: retsforbundets repræsentant ville i 1953 gå med til, at borgmesteren ordnede det på den bedste måde, men det har han ikke gjort. (Heising: Der siges meget vrøvl på en talerstol!).

Formanden: Jeg henstiller endnu en gang, at der ikke afbrydes.

Tholstrup: Så siger det ærede medlem hr. Rager, at den endelige beslutning blev vedtaget i maj i år; men allerede den 23. februar i år, nemlig da borgmesteren for første gang talte om, at kun nedrivning var mulig, da man altså havde forladt tanken om at rulle bygningen, stod det helt klart, at der var tale om at rive bygningen ned. Men i samme øjeblik der var tale om, at projektet kom op på de helt uhyrligt store summer, sagde frk. Bjørner fra. Også den 19. april i år tog frk. Bjørner afstand fra at ofre penge på projektet. Det var under et offentligt møde om arbejdsplanen, og det drejede sig om de første 200 000 kr., som blev bevilget i maj måned. Siden har hun gjort, hvad hun kunne for at spare skatteydernes penge. Hun står ene i borgerrepræsentationen med det synspunkt, men i det stykke er hun fuldt på linje med retsforbundet her i denne sal.

Rager: Det er jo aldrig rart at komme for meget ind på petitesseer, for man kan ikke forlange, at en større forsamling skal følge dem med stor interesse. Jeg skal derfor prøve på at gøre mine bemærkninger til det ærede medlem hr. Heising så korte og koncise som muligt.

Det, som er det afgørende for mig i denne sag, er — det sagde jeg straks —: hvornår har offentligheden fået at vide, at Østifternes bygning skulle nedrives? Det er det spørgsmål, man har interesseret sig for, når man har spurgt, hvorfor pressen har rejst sagen nu. Hvad kan det ærede medlem hr. Heising oplyse om det? Der har været afholdt et møde i forsommeren 1954. Det

var det møde, det ærede medlem hr. Tholstrup nu talte om, da han talte om retsforbundets stilling i 1953; det var den, de tog i 1954! Der blev da holdt et møde, hvor man i princippet vedtog, at den og den bredde skulle færdselsåren have, og man overlod til overborgmesteren at overtage de nærmere forhandlinger. Overborgmesteren har derefter to gange orienteret borgerrepræsentationen i lukkede møder, nemlig én gang i februar i år og én gang i april. Det er muligt, jeg tidligere har forvekslet februar-mødet med april-mødet, det må jeg bede det ærede medlem hr. Heising undskylde. Men jeg spørger: hvornår har offentligheden fået at vide, at nu har borgerrepræsentationen vedtaget, at nedrivningen er vejen? Det bliver det svært for det ærede medlem hr. Heising at angive, men det er jo det, der er det afgørende. (Afbrydelse: Ved det ærede medlem ikke, hvad han foretager sig?). Jeg ved ikke, hvem det var, der afbrød.

Formanden: Det ærede medlem behøver ikke at tage hensyn til afbrydelsen.

Rager: Nej, vel? — Nu ser jeg, at det ærede medlem hr. Heising ser efter, så kan jeg altid få oplysning derom i en kort bemærkning senere.

(Kort bemærkning).

Tholstrup: Det er rigtigt, at man overlod til overborgmesteren at finde den rette løsning; men da overborgmesteren kom til det resultat, at nu blev det dyrere end det, man havde talt om før, var han alligevel så forsigtig at bringe det frem i borgerrepræsentationen, og det var ved det møde, hvor han afslørede, at det blev betydeligt dyrere, end han før havde talt om, at frk. Bjørner tog afstand.

(Kort bemærkning):

Heising: Jeg håber ikke, at formanden vil skride ind, når jeg om den fremstilling,

[Heising.]

som det ærede medlem hr. Tholstrup her har givet, bruger betegnelsen ammestuehistorie. Jeg kan anbefale det ærede medlem at sætte sig lidt nærmere ind i forretningsgangen på Københavns rådhus, inden han giver sig til at belære andre om, hvordan det går for sig dér. Det er nemlig aldeles urigtigt, at forsamlingen på rådhuset har anmodet overborgmesteren om at finde frem til den rigtige løsning; det havde forsamlingen selv gjort, det havde kommunens teknikere gjort. Man havde anmodet overborgmesteren om at føre forhandlinger med Østifternes Kreditforening for at få undersøgt, om der var mulighed for at nå frem til en overenskomst med kreditforeningen med hensyn til, hvad der skulle ske med bygningen. Så meget har overborgmesteren fået pålagt, og den opgave har han løst.

Med hensyn til det ærede medlem hr. Ragers ønske om at få at vide, hvornår offentligheden har fået besked om det, vil jeg sige: mon ikke det ærede medlem kunne rette det spørgsmål til dagbladet Politiken og undersøge, hvorledes bladet er blevet underrettet på en sådan måde, at det gang på gang kan fastslå over for offentligheden, at som bekendt er runingen af Østifternes Kreditforening opgivet, og man står over for nedrivningen?

Hermed sluttede forhandlingen.

Sagens overgang til anden (sidste) behandling
vedtoges uden afstemning.

Heising: Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Formanden: Der er ikke mere at foretage i dette møde.

Folketingsmand Kirkegaard har meddelt mig, at han ønsker at tage sit her i tinget den 25. oktober anmeldte spørgsmål til finansministeren tilbage (sp. 514), og at han

ønsker til landbrugsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Påtaenker landbrugsministeren at fremsætte lovforslag til støtte for en fortsat forbedring af landbrugets staldhygiejne?“

Dette spørgsmål vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommende spørgetid.

Folketingsmand Ninn-Hansen har meddelt mig, at han ønsker til finansministeren at stille følgende spørgsmål:

„Hvormed begrundes finansministeren, at man ønsker at lægge den 11. almindelige vurdering til ejendomsskyld til grund med hensyn til gaveafgiftsberegninger ved handel med fast ejendom, der har fundet sted før den første september 1956?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommende spørgetid.

Medlemmer af folketinget J. M. Pedersen, Viggo Starcke og Tholstrup har meddelt mig, at de ønsker her i tinget mundtligt at fremsætte:

Forslag til lov om ophævelse af lov om statens husholdningsråd.

I skrivelse af dags dato meddeler folketingsmand Frode Jakobsen, at han på grund af udsendelse i offentligt hverv som delegeret til FN fra og med den 2. november d. å. er bortrejst i mindst 1 måned, hvorfor han anmoder om orlov og om, at hans stedfortræder må blive indkaldt.

Folketingets næste møde afholdes tirsdag den 30. oktober kl. 14 med følgende dagsorden:

- 1) *Spørgsmål om meddelelse af orlov til folketingsmand Kristen Amby.*
- 2) *Spørgsmål om indkaldelse af stedfortræderen for folketingsmand Kristen Amby.*
- 3) *Spørgsmål om meddelelse af orlov til folketingsmand Frode Jakobsen.*
- 4) *Spørgsmål om indkaldelse af stedfortræderen for folketingsmand Frode Jakobsen.*

[Formanden.]

5) Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:

Forslag til folketingsbeslutning om overførelse af vejfondsmidler til dækning af særlige sygehusudgifter [af A. C. Normann m. fl.].

6) Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:

Forslag til folketingsbeslutning angående den planlagte nedrivning af Østifternes Kreditforenings bygning [af Bertel Dahlgaard og Skytte].

7) Valg af 1 medlem til Københavns havnebestyrelse (i stedet for Stensballe).

8) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring i lov om udførsel og indførsel af levende dyr m. v.

9) Første behandling af:

Forslag til lov om udlån til arbejderboliger på landet.

10) Første behandling af:

Forslag til lov om tillæg til lov om beskyttelse af bier mod giftige plantebeskyttelsesmidler.

11) Første behandling af:

Forslag til lov om ændringer i lov om embedsløgeværnsordning.

12) Første behandling af:

Forslag til lov om udskydelse af revisionen af lov om bekæmpelse af kønssygdomme.

13) Første behandling af:

Forslag til lov om hjemmesygepleje.

Mødet hævet kl. 16⁵³.

12. møde.

Tirsdag den 30. oktober kl. 14.

Formanden: Natten mellem lørdag og søndag afgik medlem af folketinget *Svend Jørgensen* ved døden, og tinget mistede et medlem, der gennem flittigt og dygtigt arbejde havde skaffet sig anseelse i vide kredse.

Det var kun i et forholdsvis kort åremål, at *Svend Jørgensen* fik lejlighed til at arbejde på tinge; men hans 9-årige virke har dog været tilstrækkeligt til, at han kunne øve en gerning, der har sat sig mærkbare spor i lovgivningsarbejdet.

Det faldt helt naturligt, at den erfaring, der var indhøstet i et omfattende kommunalt arbejde, førte *Svend Jørgensen* ind i betydende ordførerskaber på sociallovgivningens område, og det vil da også blive på dette felt, at hans indsats vil huskes længst.

Mange spørgsmål trængte sig på her; men først og fremmest gjorde de ændrede levevilkår i tiden efter den 2. verdenskrig det påkrævet at finde frem til reformer på folkeforsikringens område, og ganske særlig måtte aldersrentelovgivningens principper i støbeskeen. Misforholdet mellem de til rådighed værende midler og de mange forståelige krav, der rejstes, gjorde dette arbejde, som samledes i bestræbelserne for at nå til en folkepension, til en tålmodigheds- og udholdenhedsbelastning, som kun de sagkyn-dige forstår at vurdere fuldt ud. Allerede på kommissionsstadiet skulle forslag efter forslag gennearbejdes og prøves både med henblik på politisk og økonomisk holdbarhed. Hidtil oversete vanskeligheder måtte afbødes gennem nye ændringsforslag, der hver for sig krævede både hårdt arbejde og vilje til resignation. Selv efter afslutningen